

Latvijas Universitātes

Bibliotēkas

jaunumi

LU BIBLIOTĒKĀ

jau 23 gadus

BIBLIOTĒKA - VIETA, KUR PATVERTIES

intensīvākajos studiju brīžos

CIEMOS

pie Viļņas Universitātes
bibliotēkas 445. gadu
jubilejā

ATVĒRTĀS PIEKĻUVES E-RESURSI

jaunas iespējas ceļā uz
zināšanām

KATRS ATKLĀJ SAVU RĪGU

Pastaigas pa
neparasto Rīgu

INTERVIJAS AR
ZINĀTNISKĀS KONFERENCES
„LU RAKSTU NOZĪMĪBA:
NENOVĒRTĒTA VAI
PĀRVĒRTĒTA” DALĪBNIEKIEM

9

Sveicināti gadumijā!

Šo LU Bibliotēkas *Jaunumu* numuru veltām 2015. gada otrās puses notikumiem. Šajā periodā lepojamies ar panākumiem, ko devis darbs ilgākā laika posmā.

Iepriekš paveiktais LU Dabaszinātņu akadēmiskā centra projekta grupā, bibliotēkas funkcionalitātes un interjera plānošana, priekšdarbi krājuma izvietojšanai jaunajā ēkā, pakalpojumu optimizācija – līdz ar *Centra* atklāšanu 7. septembrī ļāva uzsākt Dabaszinātņu bibliotēkas darbību.

Latvijas Universitātes gadskārtā savai *Alma Mater* veltījām dāvanu – LU Rakstus – no pirmā izdevuma līdz jaunākajiem. Mācībspēkus, pētniekus, LU Rakstu publikāciju autorus, sastādītājus un izdevējus pulcējām zinātniskā konferencē „LU Rakstu nozīmība: nenovērtēta vai pārvērtēta”. Sagatavojām un atklājām trīs izstādes – stendu un virtuālo izstādi „Pēc 4 mirkļiem 100 gadi: LU Raksti”, kā arī izdevumu izstādi „LU Raksti 1921–2015”, kas tagad *ceļo* un skatāmas LU ēkās un internetā.

LU Bibliotēkas *OpenAIRE* projekta pārstāvētā Nacionālā atvērtās piekļuves informācijas un atbalsta dienesta (NAPD) grupa darbības septītajā gadā izveidojusi tiešsaistes atvērtās piekļuves mācību kursu „Atvērtā zinātne/Open Science” un NAPD mājaslapu, noorganizējusi vērienīgu konferenci „Atvērtā zinātne – pētnieku ieguvums 21. gadsimtā”, kas uzrunāja visu Latvijas zinātnisko sabiedrību – gan zinātnes politikas veidotājus, gan pētniecības projektu vadītājus. Par šiem un citiem interesantiem notikumiem un atziņām plašāk lasiet šajā numurā.

Gada nogalē izvērtējam ieguvumus un domājam par mērķiem, ko centīsimies sasniegt 2016. gadā. Bet par tiem – nākamajā numurā.

Mieru un satiecību vēlot,

Iveta Gudakovska

SATURS

3 | Mūsu lepnums – Dabaszinātņu bibliotēka

Latvijas Universitātes simtgadei

5 | “LU Rakstu nozīmība: nenovērtēta vai pārvērtēta”

10 | LU raksti LU e-resursu repozitorijā: pieejamība un izmantošana

Open Access Week 2015

11 | Atskats uz konferenci „Atvērtā zinātne – pētnieku ieguvums 21. gadsimtā”

12 | Konferences „Atvērtā zinātne – pētnieku ieguvums 21. gadsimtā” dalībnieku atziņas

15 | Atvērtās piekļuves e-resursi – jaunas iespējas ceļā uz zināšanām

Sadarbība

16 | Ciemos pie Viļņas Universitātes bibliotēkas 445. gadu jubilejā

Pētījums

19 | Tiešsaistes e-pakalpojumu nozīme studijās

Projekts

21 | Īstenots projekts „Latviešu centra Minsterē bibliotēkas krājuma speciālās kolekcijas – nozīmīgs kultūrvēstures izpētes avots”

Ko par mums domā citi

22 | Bibliotēka – vieta, kur patverties intensīvākajos studiju brīžos

Iepazīsti savu bibliotēku un tās bibliotekāru

24 | Bibliotēkā jau 23 gadus

Digitalizācija

27 | Digitalizācija LU Bibliotēkā

29 | Lasi žurnālu „Ceļš” e-vidē

Ieskaties grāmatā

30 | Katrs atklāj savu Rīgu

Viesi

31 | Glāzgovas Universitātes delegācijas vizīte Bibliotēkā Kalpaka bulvārī

31 | Čehijas Nacionālās bibliotēkas vadības vizīte

Mākslas izstādes

32 | Ēras Zalcmanes "Gaismas atspulgi"

32 | Agatas Muzas gleznu izstāde

33 | Keramikas izstāde "Spēle. Spēles"

Tā notiek...

34 | Iz bibliotēku ikdienas

Notikumu kalendārs

Latvijas Universitātes Bibliotēkas jaunumi Nr. 9

Literārā redaktore | Maira Dandzberga

Dizains | Ilva Paidere, Sindija Iesalniece

Jūs esat saņēmis šo vēstuli, jo esat pieteicies saņemt LU Bibliotēkas jaunumus. Lai atteiktos no LU Bibliotēkas jaunumu saņemšanas, rakstiet uz e-pastu: info-bibl@lu.lv

Seko mums [Twitter](#) un [Facebook](#)

©Latvijas Universitātes Bibliotēka, 2015

MŪSU LEPNUMS - DABASZINĀTŅU BIBLIOTĒKA

2015. gada 7. septembrī Latvijas Universitāte (LU) savas dzimšanas dienas priekšvakarā svinīgā pasākumā, klātesot valsts augstākajām amatpersonām, pašvaldības vadībai, būvniekiem un atbalstītājiem, ar lepnumu sev un Latvijai pasniedza gaidīto dāvanu – Dabaszinātņu akadēmisko centru.

LU Dabaszinātņu akadēmiskajā centrā vienkop mājvietu atradušas piecas – Bioloģijas, Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu, Ķīmijas un Medicīnas – fakultātes, kā arī Fizikas un matemātikas fakultātes Optometrijas un redzes zinātņu nodaļa.

Bet jau 8. septembrī LU Bibliotēkas darbinieki jaunajā ēkā sāka iekārtot bibliotēku – sapnis beidzot bija piepildījies. Dabaszinātņu bibliotēka ir pirmā bibliotēka LU, kam telpas projektētas un aprīkotas tieši bibliotēkas vajadzībām. LU Bibliotēkas direktore I. Gudakovska savu daudzpusīgo Eiropas bibliotēku pieredzi un zināšanas ieguldīja jau projektēšanas posmā kopīgā darbā ar „Sestā stila” arhitektiem un LU projekta grupu, veidojot mūsdienīgu harmonisku un funkcionālu bibliotēkas vidi. Bibliotēka ir izcili integrēta un atvērta telpa, kas veicina nepiespiestību studiju procesā:

- bibliotēka ir atvērta ēkas zona, kas nodrošina pakalpojumu pieejamību visu diennakti. Diennaktsapkalpošanu nodrošina tehnoloģijas un neprasa bibliotekāra 24 stundu klātbūtni;
- divu līmeņu funkcionālais zonējums nodrošina pakalpojumu elastību: apkalpošanas zonā, pašapkalpošanas zonā, klusajā jeb individuālā darba zonā un skaļajā jeb grupu darba zonā;
- katrai no zonām piemeklētas vietai un situācijai atbilstošas dizaina mēbeles un jaunākās tehniskās iekārtas darbam ar informāciju;
- kvalificēta bibliotekāra konsultanta darba centrālā zona veicina individuālo konsultāciju un uzziņu sniegšanu, sadarbību ar fakultātēm un studentiem.

Līdz ar Dabaszinātņu akadēmiskā centra būvniecības sākumu 2014. gadā aizsākās arī Dabaszinātņu bibliotēkas iekārtošanas darbu plānošana un konkrēta rīcība. Tika uzsākta krājuma rūpīga un skrupuloza izvērtēšana trīs fakultāšu bibliotēkās, ko kopīgi veica Bibliotēkas darbinieki un konkrētās fakultātes nozares eksperti. Tas bija darbietilpīgs process, kas diskusiju, sarunu un kompromisa rezultātā palīdzēja noteikt, kāds aktīvais grāmatu krājums būs nepieciešams

D. Šturme piepilda pēdējās grāmatu kastes, kas nonāks Dabaszinātņu bibliotēkā. Foto S.Iesalniece

studentiem jaunajā bibliotēkā un kuri izdevumi jā saglabā pētniecībai un jāpārvieta uz LU Bibliotēkas Krātuvi. Tā sākās fizisks grāmatu iekraušanas un izkraušanas process, nepārtraukta grāmatu kastu *kustība* starp trīs bibliotēkām un Krātuvi Lielvārdes ielā 24. Laikus uzsāktais un izplānotais darbs noteica visu tālāko posmu optimālu norisi – krājuma pieejamību, izvietojumu, krājuma apjoma aprēķinu

Pārvestā grāmatu krājuma saņemšana Torņakalnā un izvietojanas sākums

Bibliotēkas darbinieces veic katras grāmatas piesaisti ierakstam kopkatalogā un identifikācijai ar viedkarti

u.c. Netika aizmirsta pat grāmatu iesiešana no jauna, bet pirms Ķīmijas zinātņu, Zemes un vides zinātņu, Bioloģijas zinātņu bibliotēkas un Optometrijas centra krājuma pārvietošanas uz jauno ēku pilnīgi viss pārvietojamais krājums tika dezinficēts īpašās kamerās, lai izvairītos no mikroorganismu pārvietošanas uz jaunajām telpām.

LU dzimšanas dienā – 28. septembrī LU Bibliotēkas

Bibliotēkas apmeklētāji jūtas brīvi un labi. Foto T.Grīnbergs

un patapinājuma pagarināšanai un trīs stacionārie skārienjūtīgie datori darbam ar valsts nozīmes elektronisko bibliotēku kopkatalogu, kur var saņemt portatīvos datorus darbam bibliotēkā, apmeklē liels interesentu skaits. Unikālā darba pieredze, kā arī labiekārtotā vide *bez robežām* laikā un telpā jau patīkami pārsteigusi Dabaszinātņu bibliotēkas pirmo trīs darba mēnešu 1382 aktīvos lietotājus un 760 ekskursantus, kuru vidū ir dažādu organizāciju, radošās intelekences pārstāvji, kā arī citu bibliotēku darbinieki.

LU DAC atklāšanas dienā projekta vadītāja K. Gruškevica (pirmā no labās) un rektors I. Muižnieks (otrais no kreisās) iepazīstina Latvijas Valsts prezidentu R.Vējoni un Izglītības un zinātnes ministri M. Seili ar bibliotēku. Foto T.Grīnbergs

jaunākā un modernākā bibliotēka uzsāka lietotāju pilna apjoma apkalpošanu. Dabaszinātņu bibliotēka nodrošina 26 000 aktuālo drukāto izdevumu pieejamību vides zinātnē, ķīmijā, bioloģijā, ģeoloģijā, ģeogrāfijā, medicīnā un optometrijā un vairāk nekā 170 000 LU abonēto, izmēģinājuma pieejas un atvērtās piekļuves e-resursus tiešsaistē.

Pirmo Latvijas augstskolas atvērtā plānojuma bibliotēku, kur pakalpojumi pieejami lietotājiem izdevīgā laikā, kur ir jaunākā pašapkalpošanās iekārta informācijas resursu izsniegšanai, nodošanai

Studenti iemēģina bibliotēkas ērtās mēbeles. Foto S.Iesalniece

LU DAC atklāšanas dienā. No kreisās: I.Gudakovska, I.Vēliņa-Švilpe, R.Alkšbirze, I.Rampāne. Foto S.Iesalniece

“LU RAKSTU NOZĪMĪBA: NENOVĒRTĒTA VAI PĀRVĒRTĒTA”

Latvijas, Latvijas Universitātes (LU) un LU pētniecības vēsture no pirmsākumiem līdz pat mūsdienām ir meklējama LU Rakstos. 2015. gada 22. septembrī LU Humanitāro un sociālo zinātņu centrā Kalpaka bulvārī 4 notika LU Bibliotēkas organizētā un LU 96. gadskārtai veltītā zinātniskā konference „[LU Rakstu nozīmība: nenovērtēta vai pārvērtēta](#)”.

Konferences materiāli ietver referātu prezentācijas, konferences norises pilnu ierakstu, fotogaleriju un informāciju par izstādēm. Konferences gaitā meklētās un iegūtās atbildes par LU Rakstu nozīmību zinātnes vēsturē un attīstībā lasāmas konferences dalībnieku intervijās.

BIRUTA SLOKA

Kāda, Jūsuprāt, ir LU Rakstu aktualitāte mūsdienās un vai tā jāturpina?

Es domāju, ka Rakstiem ir ļoti liela nozīme – tie ir vēsturiska liecība, un es piekrišu rektoram, ka tos noteikti izmantos vēl daudzi. Tagad arvien vairāk pieaug interese par zinātniskajiem žurnāliem. Mēs publicējam arī zinātnisko konferenču rakstu krājumus, kam ir starptautiskas redakcijas kolēģijas, un šīs publikācijas nodrošina starptautisku atpazīstamību. Bieži vien mūsu kolēģi tiek uzaicināti piedalīties dažādos projektos, arī publicēties citur, tieši pamatojoties uz šīm publikācijām. Gribu izteikt lielu pateicību par LU Bibliotēkas iniciatīvu – šo ļoti labi organizēto, interesanto un ļoti vērtīgo pasākumu.

AĪDA KRŪZE

Kura šodien referātos izteiktā doma Jums šķiet saistoša? Kāds ir Jūsu viedoklis par LU Rakstu sērijas nākotni?

Man šķiet, ka šodien ne visos referātos izskan saturiskais aspekts, ko mēs vairāk gaidījām, bet lielā mērā tas ir tāds dažādu zinātņu nozaru pārskats, kam veltīti krājumi, bet arī tas ir ļoti labi, jo aktualizē LU Rakstu lomu un liek mums domāt un mācīties citam no cita. Ne velti es izteicu atzinību Ekonomikas un vadības fakultātei – ja pati fakultāte darbojas un fakultātes vadība tam pievērš uzmanību, tad varam arī panākt, ka raksti nonāk citējamās un starptautiski atzītās datubāzēs – tas ir viens no svarīgākajiem uzdevumiem. Klausoties prezentācijas, kopumā gūvām vērtīgas atziņas un pieredzi, jo redzam, par ko domā un kas fakultātēs notiek. Noteikti gribas paslavēt LU Bibliotēku, ka tā strādā ļoti mūsdienīgi un aktualizē šos jautājumus, jo vēl tikai „četri mirkli” līdz simtgadei, tāpēc es izteicu priekšlikumu, ka svarīgi būtu turpināt šo tradīciju un kādu konferenci veltīt publikācijām par struktūrvienību vēsturi, jo ne visas fakultātes kopj, glabā un publicē darbus par savu pagātņi, par atsevišķām zinātnes jomām. Piemēram, mums arī pedagoģijas zinātnē būtu ko apkopot un rādīt, kā attīstās zinātne LU un kā mēs to atspoguļojam tieši LU Rakstos.

Kādi pirmie iespaidi par nupat atklātajām izstādēm?

Izstāde ir ļoti atraktīva, ļoti skaisti noformēta, jūtam latvisko garu, un mani kā pedagoģijas vēsturnieci visvairāk uzrunā senie krājumi. Ideja, ko no Jums var pamācīties, ir

grāmatzīmītes ar ievērojamāko LU profesoru un zinātnieku vārdiem, darbu un krājumu nosaukumiem.

ANNA ŠMITE

Kāda, Jūsaprāt, ir LU Rakstu aktualitāte mūsdienās un vai tā jāturpina?

Es domāju, ka tā noteikti jāturpina, jo ir jāizkopj katras zinātnes nozares terminoloģija, kas nemitīgi attīstās un ir ļoti svarīga profesionālai saziņai. Publicētie darbi uzliek autoram daudz vairāk pienākumu. Tikko darbs ir iespiests, tas tiek rediģēts un apspriests. Tā ir arī ļoti laba skola jaunajiem zinātniekiem sākt rakstīt. Problēma šobrīd ir tāda, ka mums ir daudz zinātņu doktoru, bet tādu, kas rakstītu nopietnas publikācijas, tikpat kā nav.

Kādi pirmie iespaidi par atklātajām izstādēm?

Izstāde ir bezgala interesanta. Es nupat paņēmu rokās vienu krājumu – Zinātniskie raksti par fiziku – šeit no poligrāfijas viedokļa tik skaisti saliktas sarežģītas formulas, ka ir ko pamācīties, un ļoti laba kvalitāte. Atšķirīgu vienu krājumu, kurā ir raksts un turpat ir arī recenzija par šo rakstu, kā arī autora atbilde, – tas ir pavisam interesanti, jo var lasīt divu gudru prātu dialogu un uzzināt, par ko viņi domā. Interesanti paskatīties, kā gadu gaitā attīstījies izdevuma noformējums. Protams, ka gribētos, lai šajos Rakstos nonāktu tikai labākās publikācijas. Rektors arī ieskicēja, ka, piemēram, Ekonomikas un vadības fakultātei bijuši milzīgi 600 lappušu biezi Raksti ekonomikas un vadības zinātnē, tagad ir vienkārši ekonomikas žurnāls, kurā tiek publicēti tikai labākie raksti. Es domāju, ka LU Raksti ir pamats, lai izvirzītos tālāk pasaulē.

VIESTURS ZANDERS

Kāda, Jūsaprāt, ir LU Rakstu aktualitāte mūsdienās un vai tā ir jāturpina? Varbūt elektroniskā formā?

Kā LU mācībspēku dažādu līmeņu jauno zinātnieku pētnieciskā darba platforma tā noteikti ir saglabājama, un otršķirīgs ir jautājums, vai paralēli iespiesto rakstu sējumiem ir uzturama elektroniskā versija, vai tikai elektroniskā versija. Kā rektors savā uzrunā teica, svarīgāk ir kāpināt un vairot LU Rakstu citējamību, nozīmību, atpazīstamību, lai mēs ne tikai paši priecātos un zinātu, kādi teksti un kādi pētījumi ir šajos sējumos. Un lai tie būtu plašāk pazīstami pasaulei un arī mūsu zinātnieku darba novērtējumā tiktu pilnvērtīgāk izmantoti.

Kādi pirmie iespaidi par nupat atklātajām izstādēm?

Kā jau LU Bibliotēkai raksturīgs – Jūs darbojaties daudzveidīgi, gatavojot gan tradicionālas izstādes, ko katrs var savām acīm apskatīt un ar savām rokām pašķīstīt un pataustīt, gan arī virtuālās izstādes, kas gūst arvien plašāku popularitāti. Virtuālās izstādes ir arī vairāk pieejamas cilvēkiem, kuri konkrētajā brīdī nevar būt klāt. Tad ir iespējams ilgākā laika perspektīvā attālināti iepazīties ar visām novitātēm.

DAINA PAKALNA

Kāda, Jūsaprāt, ir LU Rakstu aktualitāte mūsdienās? Vai tā ir jāturpina? Varbūt elektroniskā formā? Kā panākt LU Rakstu publikāciju citējamības pieaugumu?

No zinātniskā viedokļa LU Rakstu aktualitāte mūsdienās ir nozīmīga, jo tā ir lieliska iespēja doktorantiem publicēt savus pētījumus. Obligāti tā ir jāturpina – gan elektroniskā, gan iespiestā formā.

ANDRIS ŠNĒ

Kāda, Jūsaprāt, ir LU Rakstu aktualitāte mūsdienās un vai tā jāturpina? Varbūt elektroniskā formā?

Vajadzētu turpināt gan drukātā, gan elektroniskā formātā, jo, manuprāt, ir vajadzīgas arī iespējams grāmatas. Mūsdienu laikmetā – jo vairāk materiālu ir pieejami interneta vidē, jo tas palielina gan lasītāju skaitu, gan arī zinātnisko atdevi. Es būtu par to, lai mums ir abu formātu izdevumi. Varbūt esmu skeptisks pret atsevišķām nozarēm un to izdevumiem, bet kopumā LU Raksti kā zīmols ar lielām un senām tradīcijām ir noteikti jāturpina.

Kādi pirmie iespaidi par atklātajām izstādēm?

Padējīju virtuālo izstādi – man patīk. Lai gan sadalījums pa bibliotēkām, kas savā ziņā ir loģisks, mazliet liek mainīt skatījumu, kā tas viss veidojies, jo šobrīd mums ir ļoti daudz dažādu nozaru un raksturu bibliotēkas „saliktas” kopā. Izstādē, manuprāt, ir daudz labas informācijas un galvenais, ka ir repozitorijs, – tā ir vislabākā „lieta”.

EDUARDS SKVIRECKIS

Kāda šodien referātos izteiktā doma Jums šķiet saistoša? Ko Jūs domājat par LU Rakstu nozīmību?

Tas ir vairāk kā pārdomu temats par citējamību, kas arī mani pašu kā studentu interesē. Universitātei jādomā par to, lai LU Raksti būtu citējami. Man saistošas bija humanitāro zinātņu pārstāvju izteiktās domas, piemēram, gan Ilzes Rūmnieces referātā, gan Raivja Bičevska prezentācijās, viņi gan bija vairāk poētiski. Visstrukturētākās un pamatotākās šķita bioloģijas un ķīmijas pārstāvju Ģederta Leviņa un Jāņa Švirksta prezentācijas. Šajās prezentācijās tika sniegti piemēri ar konkrētiem risinājumiem, kas man šķita svarīgi.

ANDRIS ZIEDONIS

Padalieties, lūdzu, iespaidos, kādus guvāt, apskatot LU Bibliotēkas jauno izstādi „LU Raksti: 1921–2015”?

Kopumā iespaids ir patīkams, jo redzu, kādi ir bijuši pirmie LU Rakstu sējumi. Noteikti atnākšu vēlāk iepazīt LU Rakstus, jo patīk, kad ir mazāk cilvēku. Bieži nāku uz šo māju.

Kāda, Jūsaprāt, ir LU Rakstu aktualitāte mūsdienās? Vai tā ir jāturpina? Varbūt elektroniskā formā? Kā panākt LU Rakstu publikāciju citējamības pieaugumu?

Noteikti jāturpina, arī elektroniskajā formātā. Sekoju līdz Vikipēdijai un neapmierina tas, ka, piemēram, Ziemassvētku kaujas ir tik nekvalitatīvi aprakstītas, ka esmu gatavs iet pie Andra Šnē un runāt. Vikipēdijā pazūd autoritāte, autorība – autors it kā ir, it kā nav, ļoti nepatīk aprakstītais.

ILGONIS VILKS

Kāds ir Jūsu viedoklis par tikko apskatīto izstādi?

Gatavojoties konferencei, sāku vairāk novērtēt LU Rakstu nozīmīgumu. Tas ir gandrīz 100 gadu periods, kopš tie iznāk. Padomju laikā ir bijušas visādas atkāpes, bet to vēsturiskā nozīmība ir saglabāta. Izstāde atklāj cilvēkiem LU Rakstus, un pluss ir tas, ka tagad tie ir pieejami arī elektroniski.

Jūsu viedoklis par to, kāda būs LU Rakstu nākotne?

Manuprāt, bez šaubām, zinātnei citējamība ir svarīga, bet vienmēr ir jā saglabā arī lokālais

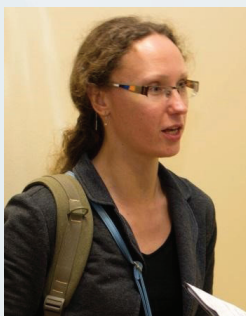
komponents – raksti par lokāliem jautājumiem, par Latvijas lietām, ko neviens ārzemju autors neuzrakstīs tik labi, kā pašu pētnieki. Es, piemēram, pārstāvu zinātņu vēsturi un muzejniecību, tur tas ir ļoti izteikti. Ārzemju pētniekiem neizpētīt mūsu zinātnes vēsturi, tas ir mūsu pašu uzdevums. Tādā nozīmē LU Rakstiem nākotnē būs svarīga loma un vērtība.

Kāda, Jūsaprāt, nozīme LU e-resursu repozitorijam?

Tas ir ļoti liels atspajds, jo es varu bibliotēkā atrast astronomijas rakstu krājumus, bet tur man nav jāmeklē – viss ir vienuviet un viss ir pieejams.

Kādi būtu Jūsu ieteikumi, lai aktualizētu LU e-resursu repozitorijā rakstu ievietošanas procesu, jo ne visi izmanto šo iespēju?

Labā doma, ko izteica arī rektors Indriķis Muižnieks – panākt, lai arī doktoranti publicējas Rakstos, un tad jau izaugs arī tā paaudze, kam būs dabiski tos izmantot.

MĀRA JĒKABSONE

Kāds ir Jūsu viedoklis par LU Rakstu nozīmību mūsdienās un zinātnes kontekstā?

LU Zinātniskie raksti ir ļoti ievērojams informācijas resurss ikvienam pētniekam, ikvienam studentam. Arī es, studējot LU, esmu diezgan bieži tos izmantojusi un arī ik pa laikam ieskatos, kas ir jauns tapis mani interesējošajās jomās.

Kāds iespaids ir radies par šodien atklāto izstādi un konferenci?

Iespaids ir ļoti labs. Šajā atjaunotajā Kerkoviusa namā esmu otro reizi. Esmu ļoti patīkami pārsteigta, kā šeit viss iekārtots un izskatās, kā arī par izstādi un konferences gaitu. Konferencē ir ļoti vērtīgi referāti – varbūt dažas tēmas personīgi nav tik interesantas, bet, ja ir interesants un aizrautīgs stāstītājs, tad tiek iegūta vērtīga informācija.

Cik liela loma zinātnē un informācijas apritē ir LU e-resursu repozitorijam?

E-resursu repozitorijs ir īpašs ar to, ka tam var piekļūt no jebkuras vietas pasaulē – tā ir pati lielākā pievienotā vērtība, ko dod e-resursu repozitorijs. Piemēram, ārzemju studenti var izmantot materiālus no savām valstīm. Tiek nodrošināta resursu arhivēšana, to pārlūkošana un meklēšana, kas pētniekiem un studentiem ir ļoti vērtīgi. Novēlu e-resursu repozitorijam tikai attīstīties. Man personīgi bija patīkama ziņa, ka tur ir pieejami bakalaura un maģistra darbi, jo mēs mēdzam ielūkoties šajos darbos.

SANITA BARANOVA

Kāds ir Jūsu viedoklis par tikko apskatīto izstādi?

Iespaids ir ļoti labs, jo var redzēt Universitāti kopumā, ko ikdienā es neizjūtu, kad darbojos savas nozares vidē un apstākļos. Šobrīd ieraugu Universitāti kopumā, redzu, ko dara citās nozarēs, kāda ir aktualitātes, kas ir kopīgs un kas atšķirīgs, kādas ir galvenās tendences. Tāds pasākums, kāds ir šodien, – izstāde un konference – iedvesmo turpmākam darbam Universitātē.

Kādas ir galvenās atziņas, ko šodien gūvāt?

Kā manā nozarē, tā arī citās izskanēja, ka ir jādomā un jārikojas, lai LU Raksti būtu spēcīgajās datubāzes, lai LU Rakstu prestižs nostiprinātos un lai mēs ar lepnumu tajos publicētos. Šodien jau pietiekami daudz kas tika pateikts, tagad ir tikai jārikojas. Ir jāapvienojas zinātņu nozaru speciālistiem, lai panāktu labākus rezultātus.

Rektors I. Muižnieks atklāj konferenci;
no labās – LU Bibliotēkas direktore
I. Gudakovska. Foto T. Grīnbergs

Bibliotekārs R. Baranovs prezentē savu
veikumu – virtuālo izstādi „Pēc 4mirkļiem
100 gadi: LU Raksti”. Foto T. Grīnbergs

Izstāde „LU Raksti 1921–2015” Kerkoviusa
nama kamīna zālē. Foto T. Grīnbergs

LU RAKSTI LU E-RESURSU REPOZITORIJĀ: PIEEJAMĪBA UN IZMANTOŠANA

Ilga Rampāne

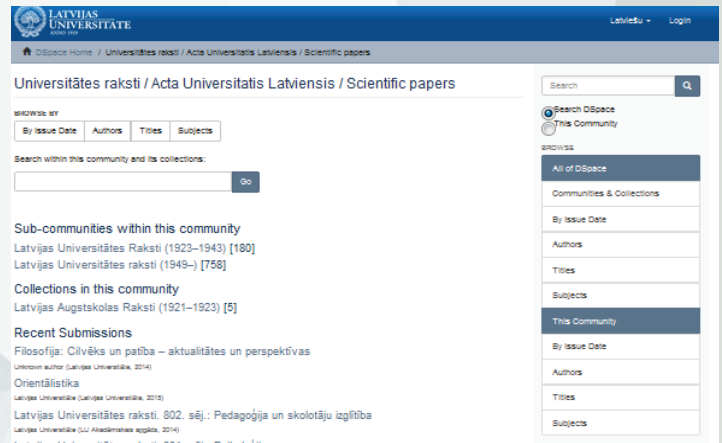
[LU e-resursu repozitorijs](#) (turpmāk – Repozitorijs) ir tiešsaistes vietne, kas nodrošina vienotu vidi LU intelektuālā darba rezultātu – dažāda veida dokumentu publicēšanai, deponēšanai (pašarhivēšanai), saglabāšanai un padara tos pieejamus jebkurai pētniecības institūcijai un lietotājiem visā pasaulē. Tas ietver žurnālu rakstus, grāmatas, rakstu krājumus, mācību materiālus, zinātņu doktora disertācijas, maģistra, bakalaura un kvalifikācijas darbus un citus materiālus, kā arī atspoguļo LU struktūrvienību gan pētniecisko, gan izdevējdarbību – Repozitorijā ir arhivēts 941 LU Rakstu sērijas krājums.

LU Rakstiem ir izveidota atsevišķa Repozitorija struktūras augstākā līmeņa vienība – komūna [„Universitātes raksti / Acta Universitatis Latviensis / Scientific papers”](#) (turpmāk – „Universitātes raksti”), kas pēc hronoloģiskā principa ir iedalīta kolekcijā „Latvijas Augstskolas Raksti (1921–1923)” un divās apakškomunās: „Latvijas Universitātes Raksti (1923–1943)” un „Latvijas Universitātes Raksti (1949–)”.

Universitātes pirmsākumu pieci izdevumi iekļauti kolekcijā „Latvijas Augstskolas Raksti (1921–1923)”. Sadaļā „Latvijas Universitātes Raksti (1923–1943)” iekļauti laika posmā no 1923. līdz 1943. gadam izdotie 180 LU fakultāšu u. c. pētniecisko struktūrvienību rakstu sēriju krājumi, kas Repozitorijā ir sagrupēti pēc sērijām 19 kolekcijās. Atsevišķā kolekcijā apvienoti rakstu krājumi bez piederības konkrētai sērijai.

Repozitorija sadaļā „LU Rakstu krājumi”, kas izdoti Universitātē, sākot no 1949. gada, kopā ir ievietoti 756 krājumi, kas ir strukturēti pa zinātņu nozarēm 21 kolekcijā.

Informāciju par Repozitorijā ievietotajiem LU Rakstu sērijas krājumiem var meklēt gan Repozitorija saskarnē (vienkāršā

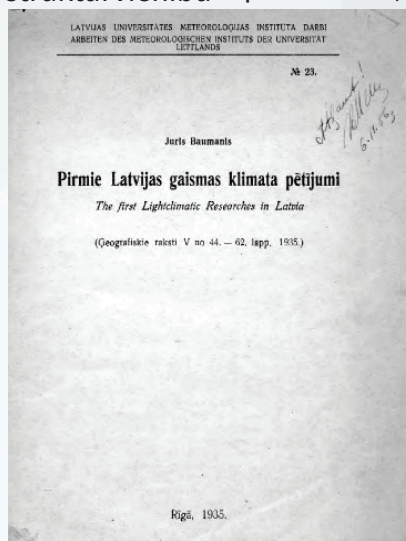
LU Rakstu sērijas sadaļas saskarne Repozitorijā

un paplašinātā meklēšana), gan *Google* vai citos metameklētājos. Saites uz Repozitorijā pieejamo pilntekstu ir pievienotas LU Rakstu krājumu aprakstiem Valsts nozīmes bibliotēku elektroniskajā [kopkatalogā](#) un [LU zinātnisko publikāciju un vēstures datubāzē](#). Pie pēdējās desmitgades sējumu satura var piekļūt arī no [LU Akadēmiskā apgāda vietnes LU portālā](#).

Pa komunām un kolekcijām strukturēto saturu Repozitorijā var pārlūkot pēc autora, nosaukuma, priekšmeta/atslēgvārda, publicēšanas datējuma vai, izmantojot komūnas vai kolekcijas autoru, priekšmetu/atslēgvārdu, hronoloģiskā perioda „top 10” sarakstus.

Ikvienam lietotājam pieejams skatījumu skaits par visu Repozitoriju kopā, atsevišķu struktūras vienību (komūnu/apakškomūnu/kolekciju), konkrētu rakstu krājumu. Pusotra gada laikā no 2014. gada februāra līdz 2015. gada augustam sadaļa „Universitātes raksti” ir skatīta 2740 reizes. Skatītākā kolekcija ir „Arhitektūras fakultātes sērija” (140 skatījumi), bet skatītākais rakstu krājums Jura Baumaņa „Pirmie Latvijas gaismas klimata pētījumi”.

Skatītākais LU Rakstu krājums Repozitorijā

ATSKATS UZ KONFERENCI „ATVĒRTĀ ZINĀTNE- PĒTNIEKU IEGUVUMS 21. GADSIMTĀ”

Evija Krūmiņa

OPEN International
ACCESS WEEK

Ikgadējās starptautiskās Open Access nedēļas laikā norisinājās konference „Atvērtā zinātne – pētnieku ieguvums 21. gadsimtā”. Ar Eiropas Savienības FP7 programmas projekta „Facilitate Open Science Training for European Research” (FOSTER) finansiālu atbalstu šo konferenci organizēja trīs Latvijas institūcijas – Latvijas Nacionālā bibliotēka, Latvijas Universitāte un Rīgas Tehniskā universitāte.

Konferenci atklāja Latvijas Nacionālās bibliotēkas direktors Andris Vilks un savā uzrunā uzsvēra to, cik nozīmīga ir atvērtās piekļuves kustība un tās atbalstīšana veido veiksmīgu institūcijas tēlu un reputāciju. Tika pievērsta uzmanība arī šīs kustības pozitīvajiem aspektiem, norādot, ka atvērtā piekļuve ir ekonomiski izdevīgs veids, kā popularizēt pētniecības datus un rezultātus. Ikviens no mums ir daļa no zināšanu sabiedrības, kuru iespējams attīstīt tad, ja zināšanas ir pieejamas atvērtā piekļuvē.

Konferences dalībniekus uzrunāja arī Latvijas Universitātes prorektore humanitāro un izglītības zinātņu jomā profesore Ina Druvieta. Prorektore

uzsvēra Universitātes lomu būt tīlam starp sabiedrību un zināšanām, kas nedrīkst būt elitāra prece. Šajā ziņā atvērtā piekļuve ir kā atslēga zināšanu pieejamībai ikvienam sabiedrības loceklim. Vairākkārt tika uzsvērts arī tas, cik liela loma atvērtās piekļuves attīstībā ir lielajām izdevniecībām, kas savus ienākumus gūst, autoru publikācijas piedāvājot par augstu samaksu. Šai sakarā izdevniecību uzņēmējdarbībai tika prognozēta lejupslīde. Ina Druvieta akcentēja, ka šobrīd aktīvi tiek strādāts, lai nodrošinātu pozitīvu klimatu zinātniskās informācijas apmaiņai, un tieši šī konference ir ieguldījums, lai veicinātu [atvērtu piekļuvi](#) zinātnei un akadēmiskās izglītības pamatam.

Pēc iedvesmojošām uzrunām norisinājās konferences plenārsēde, kurā vērtīgu informāciju un atziņas savos referātos sniedza Lauma Sīka, Latvijas Republikas pastāvīgās pārstāvniecības padomniece Eiropas Savienībā, starptautiskās bezpeļņas organizācijas “Elektroniskā informācija bibliotēkām” (EIFL) Open Access programmas vadītāja Irina Kučma (*Kuchma*), Lielbritānijas Digitālās pārvaldības centra vecākais institucionālā atbalsta referents Mārtins Donelijs (*Martin Donnelly*), [OpenAire2020](#) projekta vadītāja Latvijā Iveta Gudakovska, kā arī Nacionālā atvērtās piekļuves dienesta pārstāves Ilga Rampāne un Gita Rozenberga. Konferences otrajā daļā tās dalībniekiem bija iespēja piedalīties trīs paralēlos darba semināros, kur tika apspriesti dažādi aktuāli jautājumi, līdzšinējā pieredze un labā prakse dažādās institūcijās. *Irina Kuchma* un *Martin Donnelly* runāja par atvērtās piekļuves nozīmi un tās īstenošanas praksi zinātniskās institūcijās, Dace Rozenberga un Ross Mounce par pētniecības datu digitalizēšanu, bet Māra Jēkabsone, Ludmila

Dace Rozenberga un Ross Mounce vada diskusiju grupu "Mūsdienu pētniecības datu digitalizēšana - rīki un ieteikumi", foto G.Rozenberga

Peņicina un Liliana Nēruta par bibliotēku lomu atvērtās piekļuves kustības veicināšanā.

Runājot par bibliotēku lomu, īpaša uzmanība tika pievērsta [Latvijas Universitātes e-resursu repozitorijam](#), kas ir bijis iniciators citu institūciju repozitoriju izstrādei, kā arī ievēribu guva [Nacionālā atvērtās piekļuves dienesta mājaslapa](#) un atvērtas piekļuves [OpenScience](#) e-kurss, kas izstrādāts Latvijas

Universitātes Moodle e-studiju vidē. Lai veicinātu atvērtās piekļuves kustību, bibliotēkām tika izvirzīti vairāki uzdevumi – aktīvi popularizēt atvērtās piekļuves e-resursus, informēt un izglītēt sabiedrība šajā jomā, motivēt pētniekus publicēties atvērtajā piekļuvē un veikt komunikāciju ar zinātniekiem un izdevējiem. Visu šo darbību kopums var sniegt patiesu ieguvumu pētniecībā!

I.Gudakovska LNB Ziedoņa zāles tribīnē ar referātu "Atvērtās piekļuves progress Latvijā", foto G.Rozenberga

KONFERENCES „ATVĒRTĀ ZINĀTNE - PĒTNIEKU IEGUVUMS 21. GADSIMTĀ” DALĪBNIEKU ATZIŅAS

IVETA GUDAKOVSKA

Eiropas Savienības FP7 programmas projekts „[Facilitate Open Science Training for European Research](#)” (FOSTER) finansiāli atbalstīja viena projekta realizāciju kādā no dalībvalstīm, un tā ietvaros Latvijas Universitāte, Latvijas Nacionālā bibliotēka un Rīgas Tehniskā universitāte organizēja konferenci „Atvērtā zinātne – pētnieku ieguvums 21. gadsimtā”. Katrs no organizatoriem šajā projektā realizēja savus mērķus un uzdevumus.

Latvijas Universitāte turpināja vēl 2009. gadā iesākto un nu jau izvērsto darbu popularizēt Latvijas sabiedrībā atvērtās piekļuves idejas, kas ir galvenā projekta OpenAIRE2020 Nacionālā atvērtās piekļuves dienesta misija un uzdevums. Latvijas Universitātes (LU) zinātnieku saime kļūst arvien zinošāka par atvērtās piekļuves kustību. To parādīja dalībnieku skaits un aktivitāte konferences plenārsēdē un darba grupās. LU zinātnieki ir un noteikti būs tie, kas pieņems piedāvājumu publicēties atvērtajā piekļuvē kā vienā no savu

pētījumu platformām, kā jaunas partnerības un starptautiskās zinātniskās karjeras paplašināšanas iespējām.

Konference ir apjomīgākais pasākums projekta OpenAIRE darbības laikā (minēto projektu Latvijā pārstāv LU Bibliotēka). Pateicoties FOSTER projektam, esam ieguvuši attālināti apgūstamu mācību materiālu – e-kursu „Open Science” (Atvērtā zinātne) – ne tikai angļu, bet arī latviešu valodā. E-kursa popularizēšana noteikti būs LU Bibliotēkas viena no turpmākajām darba prioritātēm atvērtās piekļuves darba programmā.

Ir gandarījums par to, ka plenārsēdes programmai izdevās piesaistīt labus un zinošus lektorus par tēmām, kas ir aktuālas Latvijas zinātniekiem. Lektoru izteiktās domas un idejas man kā OpenAIRE2020 projekta vadītājai Latvijā būs noderīgas un rosinošas turpmākajā darbā. Tā bija lieliska iespēja kārtējo reizi plašākai sabiedrībai parādīt Latvijas progresu atvērtās piekļuves attīstībā. Konference parādīja tās dalībnieku un organizatoru kopīgo un atšķirīgo izpratnē par konferences saturu, programmas organizāciju un sasniedzamo rezultātu.

MĀRĪTE SAVIČA

Katrs zinātniskās konferences apmeklējums vispirms ir vērtīgs izglītojošs, profesionāls pasākums un ieguvums katram individam personīgi. Tā ir iespēja smelties jaunu informāciju, izvērtēt citu organizāciju un kolēģu sasniegumus, viedokļus par kādu noteiktu tematu. Konstatēt, kādā izpētes attīstības stadijā ir kāds jautājums vai temats citu Eiropas valstu universitātēs, kāda situācija un kādā attīstības posmā šajā jomā esam mēs Latvijā. Runājot par šo konferenci, nākas atzīt, ka darāmā minētās konferences tematikas jomā ir ļoti daudz vispirms jau Latvijai kā valstij kopumā, Latvijas Universitātei un Bibliotēkai tai skaitā. Noklausoties referātus, sapratu, ka LU Bibliotēkai ir jāmaina krājuma veidošanas un pieejamības politika, maksimāli visus resursus koncentrējot darbam ar atvērtās piekļuves e-resursiem, to atlasī, anotēšanu un publicēšanu LU portālā. Tam šajos gados nav pievērsta pietiekama uzmanība. Neskatoties uz labi noorganizēto konferenci, radās iespaids, ka konferencē risinātā tematika ir aktuāla bibliotēkām nevis pētniekiem, kas ļoti minimāli bija klausītāju vidū. Tāpēc uzskatu, ka Bibliotēkai ir jāpievērš lielāka uzmanība LU personāla informēšanai, norādot visus ieguvumus, ko atvērtās piekļuves e-resursi var sniegt ikvienam lietotājam.

EVĪJA LAPSA

Konference ir ieguldījums, lai veicinātu LU pētnieku un akadēmiskā personāla informētību par atvērtās piekļuves kustību, tās iespējām un priekšrocībām, kā arī solis tuvāk atvērtās piekļuves politikas nostādņu pieņemšanai. Savukārt Latvijas Universitātes Bibliotēkai šī konference ir kā pieturas punkts, lai atskatītos uz jau paveikto un gūtu iedvesmu tālākai darbībai un attīstībai. Līdz šim liels darbs ir ieguldīts, popularizējot atvērtās piekļuves e-resursus, informējot sabiedrību atvērtās piekļuves jomā, sniedzot informāciju par publicēšanās iespējām atvērtajā piekļuvē u. c. Tas liecina, ka esam uz pareizā ceļa, veicinot atvērtās piekļuves kustību, tāpēc nepieciešams turpināt iesākto un neapstāties savā izaugsmē. Konference sniedza lielisku iespēju uzklusēt atvērtās piekļuves speciālistu

ārvalstu pieredzi un vērtīgās atziņas, tādejādi pilnveidojot savas zināšanas un profesionālās kompetences. Šajā konferencē, piedaloties gan organizācijas darbā, gan referējot, guvu iespēju labāk iepazīt tās dalībniekus un pilnīgāk novērtēt arī organizatorisko un saturisko pusi. Kopumā konference atstāja pozitīvu iespaidu, par to liecināja arī dalībnieku pateicības vārdi un smaidi atvadoties.

SIGNE MEŽJĀNE

Šī konference var iedvesmot Latvijas Universitāti dalīties plašajā pasaulē ar saviem zinātniskajiem sasniegumiem, izmantojot atvērtās piekļuves ideju. LU Bibliotēka var izvērtēt situāciju citās bibliotēkās gan Latvijā, gan ārpus tās un attīstīt savu darbību šajā jomā, balstoties uz citu pozitīvo pieredzi. Personīgi es vairāk izmantošu atvērtās piekļuves informācijas resursu pieejamību. Iespajds bija visnotaļ pozitīvs, bet bija nojaušams, ka esam tikai pie „starta līnijas” saistībā ar atvērtās zinātnes nodrošinājumu.

GITA ROZENBERGA

Konference bija laba platforma sadarbības nostiprināšanai ar zinošiem cilvēkiem atvērtās piekļuves jautājumos un, protams, iezīmēja turpmākos darbus un nepieciešamās aktivitātes. Mans darbs ir cieši saistīts ar atvērtās piekļuves jautājumiem un ideju skaidrošanu visdažādākajai publikai. Un šī konference man ļāva nostiprināt jau esošās zināšanas un paraudzīties uz atsevišķiem jautājumiem dziļāk, izprast, kas būtu vēl darāms. Gandarījumu guvu, noklausoties iedvesmojošas runas un zinošus profesionāļus. Pati biju konferences organizēšanas darba grupā, un šis bija mans pirmais projekts ar starptautiskajiem sadarbības partneriem – ieguvu ļoti vērtīgu pieredzi, piedzīvoju realitātē, kā tas ir – strādāt kopā ar iestādēm, kur katrā izkopta atšķirīga darba organizācijas kultūra. Manuprāt, kopumā konference bija vērienīga – tās programmā tika akcentētas jomas aktualitātes, un katrs dalībnieks varēja atrast sev nepieciešamo un interesanto.

ILGA RAMPĀNE

Kopējais iespajds par konferenci „Atvērtā zinātne – pētnieku ieguvums 21. gadsimtā” ir ļoti labs. Žēl, ka nevarēja piedalīties vairākās darba sesijās, jo tās notika vienlaikus. Runājot par to, kāda nozīme šai konferencēi būs LU turpmākajā attīstībā – manuprāt, neliela, jo LU personāla atsaucība varēja būt lielāka. Tomēr, skatoties nākotnē, konference iezīmēja aktuālākos atvērtās piekļuves attīstības virzienus, kurus jāmēģina realizēt LU.

ATVĒRTĀS PIEKĻUVES E-RESURSI - JAUNAS IESPĒJAS CEĻĀ UZ ZINĀŠANĀM

Evija Krūmiņa

Latvijas Universitātes (LU) Bibliotēka aktīvi iesaistās atvērtās piekļuves ([Open Access](#)) kustībā un ir viena no līderēm šīs kustības popularizēšanā Latvijā. Lai atbalstītu atvērtās piekļuves pamatnostādnes un veicinātu zinātniskās informācijas brīvu pieejamību, LU Bibliotēka pārstāv Latvijas Universitāti ilggadīgā starptautiskā projektā [OpenAIRE](#), kā arī organizē dažādas aktivitātes, piedalās projektos un ir [Nacionālais atvērtās piekļuves atbalsta dienests](#).

Viens no ikdienas uzdevumiem ir darbs ar atvērtās piekļuves e-resursiem, to atlase, anotēšana un publicēšana [LU portālā](#). Šī darba mērķis pēc iespējas plašākai auditorijai bez maksas sniegt atvieglotu un sistematizētu pieeju tiešsaistēm, ekspertu recenzētiem zinātniskiem resursiem (t.sk. ir grāmatas vai nodaļas no grāmatām, zinātniski žurnāli un žurnālu raksti, zinātnisko pētījumu pārskati, disertācijas, konferenču ziņojumi un tēzes, kā arī jebkurš cits resurss digitālā veidā – mācību kurss, attēli, multimediji, mūzika, programmatūra u. c.).

Lai popularizētu un veicinātu atvērtās piekļuves kustības attīstību, LU Bibliotēka piedāvā arī daudzpakāpju apmācības, kurās ikvienam interesentam ir iespējams uzzināt, kas ir atvērtā piekļuve, kā tajā publicēties, kādus atvērtās piekļuves e-resursus apkopo un piedāvā LU Bibliotēka, kā arī iepazīties ar [LU e-resursu repozitoriju](#) un [OpenScience](#) e-kursu, kas izveidots, lai aktualizētu atvērtās zinātnes ([OpenScience](#)) ideju sabiedrībā.

Lai gan kopš atvērtās piekļuves kustības aizsākuma ir pagājuši jau vairāk nekā 10 gadi, vēl joprojām vērojama samērā maza izpratne par šiem resursiem un to nozīmi studiju un pētniecības darbā, tāpēc ir nepieciešams uzsvērt ievērojamās priekšrocības un ieguvumus, ko atvērtās piekļuves e-resursi var sniegt.

Kā viens no galvenajiem ieguvumiem ir plašāka piekļuve zināšanām. Nav noslēpums, ka tiešsaistes abonēto datubāzu izmaksas ir ļoti augstas un vairums augstskolu nespēj iegādāties visus resursus, kas tām varētu būt nepieciešami un noderīgi. Turpretim atvērtās piekļuves e-resursi tiešsaistē tiek piedāvāti bez maksas un ir brīvi pieejami ikvienam interesentam. Tie sniedz atbalstu studijās un pētniecībā, uzlabo izglītības kvalitāti, kā arī sekmē zinātnes un pētniecības attīstību.

Tas, ka atvērtās piekļuves e-resursi tiek piedāvāti bez maksas, nebūt nenozīmē, ka tie ir mazāk kvalitatīvi. Šo atziņu pauž arī atvērtās piekļuves jautājumu speciālists [Pīters Sūbers](#) (*Peter Suber*), kurš savā grāmatā „[Open Access](#)” raksta, ka atvērtās piekļuves kustība nav domāta, lai kaut kādā veidā izvairītos no ekspertu recenzijām, kas ir būtisks kvalitātes kontroles posms, – tā ir domāta, lai mazinātu piekļuves problēmas zinātniskajai informācijai.

Arvien straujāk pieaug to izdevniecību skaits, kas savā e-resursu klāstā piedāvā ne vien maksas, bet arī atvērtās piekļuves e-resursus. Tādas prestižas izdevniecības kā [Oxford University Press](#), [Springer](#), [Taylor & Francis Group](#), [Brill](#), [De Gruyter](#), [Wiley](#) un citas ir izstrādājušas atvērtās piekļuves platformas, sniedzot brīvu piekļuvi dažādu zinātņu nozaru augstvērtīgiem e-resursiem. Iekļaujot šos resursus mācību darbā, ikvienam tiek sniegta iespēja paplašināt savas zināšanas mūsdienīgā un lietotājoorientētā formā.

CIEMOS PIE VIĻNAS UNIVERSITĀTES BIBLIOTĒKAS 445. GADU JUBILEJĀ

Gita Rozenberga

Lietuvas galvaspilsēta Viļņa ir skaista pilsēta, kur starptautiskā konferencē vienkopus pulcēt viesus no dažādām valstīm, lai pēc labi padarīta darba svinētu bibliotēkas jubileju. 2015. gada oktobrī Viļņas Universitātes bibliotēkai – senākajai akadēmiskajai bibliotēkai Lietuvā – apritēja 445 gadi. Lai atzīmētu šo notikumu, tika organizēti dažādi pasākumi. Viļņā viesojās arī Latvijas Universitātes (LU) Bibliotēkas direktore Iveta Gudakovska un galvenā bibliotekāre Gita Rozenberga.

Starptautiska konference

2015. gada 15. oktobrī Viļņas Universitātes bibliotēkas Zinātniskās komunikācijas un informācijas centrā notika [starptautiska konference](#) „An Academic

Library of Generation Z: Services, Spaces and Technologies” (Akadēmiskā bibliotēka Z paaudzei: pakalpojumi, telpa un tehnoloģijas). Konferencē referēja pārstāvji no Igaunijas, Latvijas, Lielbritānijas, Polijas un Lietuvas – kopumā šajā jubilejas konferencē piedalījās 250 dalībnieku.

Konferences mērķis bija apspriest bibliotēkas mainīgās funkcijas, inovatīvos pakalpojumus, studiju telpu un tehnoloģiju jaunās iespējas un risinājumus, kas jāattīsta, lai studiju procesā sniegtu kvalitatīvus pakalpojumus jaunajai – tā sauktajai Z paaudzei. Konferenci ievadīja Dr. Mantas Tvarijonavičius (*OVC Consulting*, Lietuva), pievēršoties jautājumam, kas un kāda ir Z paaudze. Raksturojumi, kā apraksta Z paaudzi, atšķiras, taču pamatā tiek minēts, ka Z paaudze ir cilvēki, kas dzimuši no 1995. līdz 2009. gadam. Viņi labi pārzina un prot izmantot jaunākās informācijas un komunikācijas tehnoloģijas kā

instrumentus dzīves gandarījuma un labumu gūšanai, uzskata, ka, tikai nodarbojoties ar sev tikamu darbu, var gūt labākos rezultātus, ir neatkarīgi, bet tanī pašā laikā neaizsargātāki, jo pieraduši, ka visur ir droši.

Minētais Z paaudzes raksturojums nosaka tendences un liek bibliotekāriem būt vērīgiem jaunu pakalpojumu attīstīšanā un piemērošanā tieši Z paaudzes vajadzībām dažādos aspektos. No konferencē dzirdētajiem referātiem secināms, ka akadēmiskajām bibliotēkām ir jāattīsta pakalpojumi, kas saistīti ar jaunākajām tehnoloģijām, kā arī e-pakalpojumi, jāpārdomā un jāuztur bibliotēkas tīmekļa vietnes atbilstoši lasītāju vajadzībām un paradumiem, jāiekārto dažādām aktivitātēm piemērotas vizuāli pievilcīgas un komfortablas telpas. Līdz ar Z paaudzes vajadzībām un prasībām bibliotēku darbiniekiem savukārt jāpaplašina zināšanas par jaunām informācijas tehnoloģijām, digitāliem dokumentiem, elektroniskās pētniecības resursiem, virtuālo realitāti un ne tikai jāzina, kā tos izmantot, bet arī jāapzinās, kā tie ietekmē lasītājus. Bibliotēkām jādomā arī par to, kā piesaistīt darbā jaunākās paaudzes darbiniekus, kas var palīdzēt apmācīt un konsultēt pieredzējušo paaudzi.

Pētījums, ko prezentēja Dr. Anna Mierzecka no Varšavas Universitātes, parādīja labu sadarbības piemēru pētniecībā. Tā pamatā tika izmantota intervijas metode, ar kuras palīdzību tika salīdzinātas Varšavas Universitātes un Viļņas Universitātes studentu vajadzības attiecībā uz bibliotēkas tīmekļa vietnē pieejamiem pakalpojumiem un informāciju. Apkopotie rezultāti abām universitātēm bija pārsteidzoši līdzīgi, kas ļauj secināt, ka tendences ir ļoti ticamas. Pētījumā tika noskaidrots, piemēram, ka studentiem ir svarīgi, lai bibliotēkas tīmekļa vietnes

sāku lapā būtu pieejama informācija: 1. iestādes atrašanās vieta un darba laiks; 2. lietotāja konts; 3. bibliotēkas katalogs; 4. e-resursu kolekcija; 5. bibliotēkas plāns; 6. vebināri jeb tiešsaistes semināri; 7. vērtīgākie informācijas avoti; 8. atgriezeniskās saites rīki; 9. lietotāju komunikācijas rīki; 10. informācija par bibliotēku.

Pētījums Latvijas Universitātē

Studentu uzvedības tendencēm informācijas meklēšanā un lietošanā pievērsušās arī LU Bibliotēkas galvenās bibliotekāres Gita Rozenberga

Vēstures informācijas resursu lasītavas atklāšana: pirmajā rindā no kreisās I.Kriviene, B.Butkevičienē, Z.Butkus

un Ilva Paidere. Konferencē G. Rozenberga prezentēja pētījumu [„Tiešsaistes e-pakalpojumi studiju procesā”](#). Pētījuma gaitā tika aptaujāti LU studenti (kopā 237 respondenti), lai noskaidrotu viņu paradumu tendences informācijas resursu meklēšanā un pakalpojumu izmantošanā, kā arī to, vai viņiem piemīt Z paaudzes iezīmes. Pētījuma rezultāti parādīja, ka LU studenti dod priekšroku pakalpojumiem e-vidē (arī situācijā, ja LU Bibliotēkas piedāvātais pakalpojums pieejams gan klātienē, gan tiešsaistē). Ierosmi sniegt apmeklētājiem lielāku atbalstu informācijas resursu vērtības noteikšanā un izvēlē rada fakts, ka studenti kā pirmo avotu studijām izvēlas *Google* (nevis, piemēram, *Google Scholar*, kas ir daudz vērtīgāks meklētājs studijām un pētniecībai). Lai gan lielāka daļa respondentu apgalvo, ka LU Bibliotēkas tīmekļa vietnē vajadzīgo informāciju var atrast ātri un tiešsaistes pakalpojumi ir labā kvalitātē, tomēr vairākos priekšlikumos tiek ieteikts vietni padarīt atraktīvāku un navigāciju vieglāk uztveramu. LU studenti labprāt izmantotu iespēju attālināti piedalīties mācību nodarbībās, kas veltītas e-resursu lietošanas apguvei; konsultēties

Referē G.Rozenberga

ar bibliotekāru-ekspertu konkrētā studiju nozarē; uzzinātu par jaunākajām lietotnēm, kas veicinātu studiju efektivitāti; piekļūtu informācijai par studiju un studiju darbu kvalitātes uzlabošanu.

Lasītavas atklāšana un jubileja

Pēc konferences gan tās dalībnieki, gan Viļņas Universitātes mācībspēki un studenti tika gaidīti vecpilsētā – Viļņas Universitātes bibliotēkas vēsturiskajā ēkā uz Vēstures informācijas resursu lasītavas atklāšanu, kur muzikāla priekšnesuma noskaņās tika uzklausītas svinīgas runas un jubilejas sveicieni no Viļņas Universitātes Vēstures fakultātes dekāna prof. Zenona Butkus, studentu pārstāvjiem un Viļņas Universitātes bibliotēkas.

Jubilejas svinības turpinājās vienā no [Viļņas Universitātes bibliotēkas](#) skaistākajām zālēm – Baltajā zālē, kas ikdienā kalpo kā profesoru lasītava. Svinīgajā ar mūzikas skaņām pavadītajā banketā ik pa mirklim notika aktīvi sveikšanas brīži, fotografēšanās. Visi tika cienāti ar gardu *milzu* torti, ko rotāja Bibliotēkas simbolika. Šo svinību laikā I.Gudakovska un G.Rozenberga iepazīnās ar Latvijas vēstnieku Lietuvā Einaru Semani un diplomāta kundzi mākslinieci Tatjanu Semani, kas atzina, ka skaistākie dzīves gadi pavadīti tieši bibliotēkās!

Vizītes Viļņas Universitātes bibliotēkā

Komandējums uz konferenci pavēra iespēju arī apskatīt vienu no vecākajām universitātēm Eiropā – Viļņas Universitāti un tās bibliotēku, kā arī jauno bibliotēkas ēku. Senā universitātes bibliotēka atrodas Viļņas vecpilsētā, [Universitātes kompleksā](#). Tajā pieejams bagāts reto grāmatu un dokumentu krājums plašā valodu klāstā.

Jaunais Zinātniskās komunikācijas un informācijas centrs tapis studentu pilsētiņā Sauleteķes alejā (pēc Viļņas Universitātes bibliotēkas ģenerāldirektores Irēnas Krivienes teiktā – lai visapkārt būtu un spēku dotu priedes). [Zinātniskās komunikācijas un informācijas centrs](#) ir paredzēts ne tikai universitātes studentiem, bet arī citiem apmeklētājiem. Centrs ir atvērts visu diennakti septiņas dienas nedēļā. Telpu vide ļauj apmeklētājiem strādāt gan individuāli, gan grupās, jo lasītavās

Draudzības foto: no kreisās M. Prokopčika, I.Kriviene, I.Gudakovska, G.Rozenberga, Ž.Petrauskienē

Svētku pieņemšanā: G.Rozenberga sarunā ar T.Tarkpea

ir brīvpieejas krājums, ir kabīnes individuālam darbam (starp citu, ir arī darba vietas vecākiem ar bērniem), informācijas tehnoloģiju laboratorijas, 3D laboratorija, transformējama konferenču zāle, telpas semināriem utt. Runājot par darba vidi, noteikti jāpiemin viscaur brīvajās zonās pieejamie simpātiskie un ērtie zvilņi, kas noder studijām un brīvā laika pavadīšanai un nenoliedzami ir arī kā dekoratīvs elements. Bibliotēka, protams, piedāvā pašapkalpošanās ierīces grāmatu saņemšanai un nodošanai, informācijas meklēšanai, kā arī izmanto mākoņtehnoloģijas (*cloud computing*). Fotografijas no Viļņas Universitātes bibliotēkas svētku [fotoarhīva](#).

TIEŠSAISTES E-PAKALPOJUMU NOZĪME STUDIJĀS

Gita Rozenberga

Ievads

Mūsdienu informācijas un komunikāciju tehnoloģijas paver arvien jaunas iespējas informācijas izmantošanā un apmaiņā tiešsaistē. Tiek radīti un attīstīti jauni e-pakalpojumi, kas sekmē gan elektronisko, gan drukāto informācijas resursu pieejamību. Gados jaunie studenti, kas pieraduši ar informāciju strādāt tiešsaistē, vēlas un pieprasa, lai arī augstskolas atbilstu viņu priekšstatiem un iecerēm (Duta, 2014).

Lai labāk izziņātu situāciju Latvijas Universitātē (LU), 2015. gadā tika veikts pētījums „Tiešsaistes e-pakalpojumi studiju procesā” ar mērķi noskaidrot studentu paradumu tendences informācijas resursu meklēšanā un pakalpojumu izmantošanā, kā arī to, vai viņiem piemīt Z paaudzes iezīmes. Pētījums palīdzēja noteikt, cik sagatavota ir LU Bibliotēka un kādi būs turpmākie darbības virzieni Z paaudzes vajadzību apmierināšanai.

Z paaudzes raksturojums

Mūsdienu pētnieki piederību noteiktai paaudzei aplūko kontekstā ar indivīda datorprasmēm un tehnoloģiju izmantošanas paradumiem (Grēniņa, 2015). Pēdējos gados liela interese ir par Z paaudzi, bet tās raksturojums dažādos informācijas avotos atšķiras. Pētījumā „Tiešsaistes e-pakalpojumi studiju procesā” tika ņemtas vērā šādas īpašības: par Z paaudzi tiek uzskatīti cilvēki, kas dzimuši no 1995. līdz 2009. gadam; viņi labi pārzina un prot izmantot jaunākās informācijas un komunikāciju tehnoloģijas kā instrumentus dzīves labumu, savas izaugsmes un gandarījuma gūšanai; spēj ātri pārlūkot lielus informācijas apjomus, izgūstot sev nepieciešamo; uzskata, ka, tikai nodarbojoties ar sev tikamu darbu, var gūt labākos rezultātus un cenšas to realizēt; ja viņus interesē kāda nodarbe, tad var tai pievērsties stundām ilgi.

Metodika

Pētījuma dati tika savākti, izmantojot anketu aptaujas metodi, kas tika izplatīta tiešsaistē. Anketā bija jautājumi (kopā 11) ar gataviem atbilžu variantiem, paredzot iespēju sniegt komentārus. Sešu jautājumu

atbildes tika dotas skalas veidā, kas vienā variantā ietvēra atbildes: piekrītu, drīzāk piekrītu, drīzāk nepiekrītu, nepiekrītu, nezinu; otrā variantā – vienmēr, dažreiz, reti vai nekad. Aptaujas noslēgumā tika doti četri jautājumi demogrāfisko datu apkopošanai.

Aicinājumam piedalīties pētījumā atsaucās 237 bakalaura un maģistra studiju studenti (22 nepilnīgi aizpildītas anketas vai arī respondenta dzimšanas gads neatbilst prasītajam – no 1995. līdz 2009.). Visvairāk piedalījās studenti vecumā no 20 līdz 22 gadiem, un pārsvarā sievietes – 77%, vīrieši – 23%. Apkopojot informāciju par respondentu sadalījumu pa studiju virzieniem, tika secināts, ka lielāka daļa respondentu pārstāv sociālās zinātnes (47%), tad eksaktās (40%) un humanitārās (13%) zinātnes.

Respondenti pēc studiju nozares

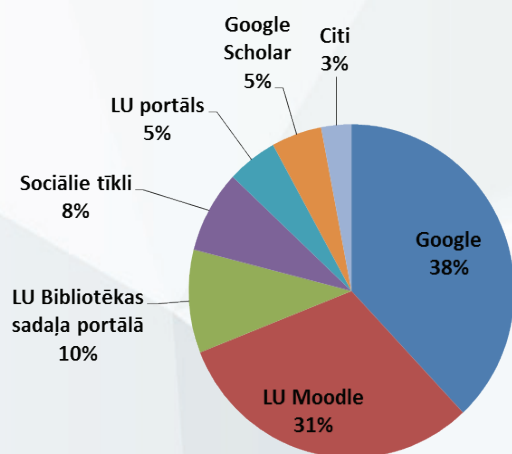

Rezultāti un secinājumi

Pētījuma rezultāti skaidri iezīmē galveno tendenci – darbs ar informāciju studijām, kā arī citām vajadzībām arvien vairāk pāriet globālā tīmekļa vidē. Studentu paradumos informācijas meklēšanā un pakalpojumu izmantošanā tika konstatētas iezīmes, kas ļauj viņus raksturot kā Z paaudzi: respondentu lielākā daļa apgalvo, ka labi pārzina dažādas jaunākās informācijas un komunikāciju tehnoloģijas; ar informāciju spēj strādāt ātri; kā arī spēj pārlūkot un orientēties lielos tās apjomos; izvēlētā nodarbošanās un studijas viņiem ir dzīves veids; izvēlētā mērķa dēļ labprāt koncentrējas un strādā ilgstoši.

Atbildes uz vairākiem jautājumiem ļāva secināt un pierādīt, ka LU studenti dod priekšroku pakalpojumiem e-vidē (arī situācijā, ja LU Bibliotēkas piedāvātais

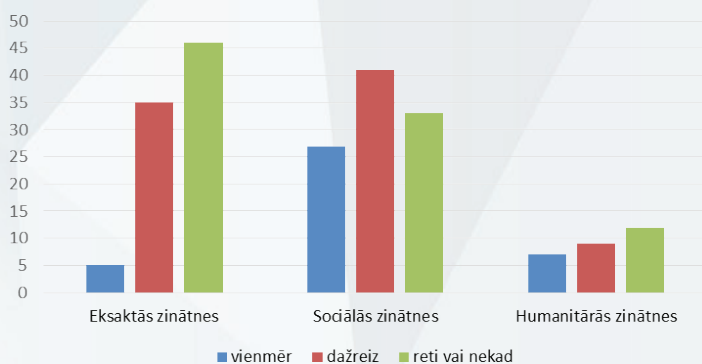
Informācijas resursi studijām

pakalpojums pieejams gan klātienē, gan tiešsaistē, piemēram, grāmatu nodošanas termiņa pagarināšana vai grāmatu izvēle no Bibliotēkas krājuma). Tomēr komunikācijas, konsultācijas un palīdzības iespējas tiešsaistē, kuru piedāvājums LU Bibliotēkā ir gana plašs, respondenti izmanto maz.

Respondenti, novērtējot informācijas izguves resursus, kā pirmo visbiežāk norādīja Google meklētāju, otrajā vietā ierindojās LU studiju priekšmeta e-kursi, trešajā – LU Bibliotēkas sadaļa LU portālā, ceturtajā – sociālie tīkli, tālāk sekoja LU portāls, Google Scholar un citi. Salīdzinot studentu atbildes nozaru aspektā, tika secināts, ka datubāzes vairāk izmanto sociālo un

Informācijas meklēšana e-grāmatās pēc nozares

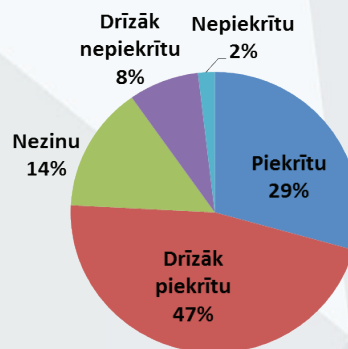
eksakto zinātņu studenti. Runājot atsevišķi tieši par e-grāmatām, – tās visvairāk izmanto sociālo zinātņu studenti. Lai gan multimeklēšanas rīks LU portāla Bibliotēkas sadaļas sākumlapā ir jauns pakalpojums, tomēr respondenti to izmantojuši pārsteidzoši maz, kas liek domāt, ka nepieciešams plašāk skaidrot par tā iespējām.

Lai gan lielākā daļa respondentu apgalvoja, ka LU Bibliotēkas tīmekļa vietnē vajadzīgo informāciju var atrast ātri un tiešsaistes pakalpojumi ir labā kvalitātē, tomēr vairākos priekšlikumos tika ieteikts vietni

padarīt atraktīvāku un navigāciju vieglāk uztveramu. Atsevišķos gadījumos respondenti minējuši, ka par dažu pakalpojumu, ko piedāvā Bibliotēka, nav zinājuši. LU studenti labprāt izmantotu iespēju strādāt attālināti: piedalīties mācību nodarbībās, kas veltītas e-resursu lietošanas apguvei; konsultēties ar bibliotekāru-ekspertu konkrētā studiju nozarē; uzzinātu par jaunākajām lietotnēm, kas veicinātu studiju efektivitāti; piekļūtu informācijai par studiju un studiju darbu kvalitātes uzlabošanu. Šīs studentu izteiktās vēlnes un fakts, ka studenti kā pirmo avotu studijām izvēlas Google (nevis, piemēram, Google Scholar, kas ir daudz vērtīgāks meklētājs studijām un pētniecībai), ļāva secināt, ka studentiem nepieciešams lielāks atbalsts informācijas resursu vērtības noteikšanā un izvēlē.

Pētījumā secināts, ka pakalpojumiem tiešsaistē ir jāpievērš vēl lielāka uzmanība, jāattīsta esošie un

Bibliotēkā ir pieejami kvalitatīvi lietotāju tiešsaistes pakalpojumi un atbalsts

jauni piedāvājumi, jāstrādā, lai paplašinātu publicitāti un konkrētāk apzinātu Z paaudzes vajadzības šajā jomā. Lai gan LU portāla uzbūve un tehniskās iespējas nosaka to, kā var atspoguļot informāciju LU Bibliotēkas sadaļā, tomēr vērtīgi būtu caurskatīt un meklēt risinājumus, kas sadaļu padarītu efektīvāku un atraktīvāku. Respondentu atbildes uz jautājumiem un komentāri ļauj domāt, ka Bibliotēkas darbs ir pozitīvi novērtēts.

Izmantotie informācijas avoti

- Bohyun Kim. (2015). [Gamification in Education and Libraries](#). Library Technology Reports, February/March, 20-29.
- Duta, Nicoleta.Martinez-Rivera, Oscar. (2014). [Between Theory and Practice: The Importance of ICT in Higher Education as a Tool for Collaborative Learning](#). Education Facing Contemporary World Issues, 35(8/9), 1466-1473.
- Grēniņa, Aiga. (2015). [Bibliotēka 2.0 un Google paaudze : aktoru mijiedarbības iespējas mūsdienās](#) (Promocijas darbs). Rīga: LU Sociālo zinātņu fakultāte.
- Finch Jeremy. [What Is Generation Z, And what Does It Want?](#)
- Geck M. (2006). [The generation Z connection: teaching information literacy to the newest net generation](#). Teacher Librarian.
- Nagler, Matt. (2015). [Are You ready for Gen Z?](#) BusinessNH Magazine, June 26.
- [Through the eyes of generation Z](#). (2014).

ĪSTENOTS PROJEKTS „LATVIEŠU CENTRA MINSTERĒ BIBLIOTĒKAS KRĀJUMA SPECIĀLĀS KOLEKCIJAS - NOZĪMĪGS KULTŪRVĒSTURES IZPĒTES AVOTS”

Mārīte Saviča

Latvijas Universitātes Bibliotēka pateicoties Baltijas-Vācijas Augstskolu biroja finansiālam atbalstam novembra sākumā īstenoja [projektu](#) „Latviešu centra Minsterē bibliotēkas krājuma speciālās kolekcijas – nozīmīgs kultūrvēstures izpētes avots”. Krāšņā rudens atskaņāsdarbs noritēja divu nedēļu garumā no 1. līdz 14. novembrim Latviešu centrā Minsterē,

kolekcijas: trimdā izdoto iespieddarbu kolekcija, bibliogrāfa Alfreda Stāka periodikas bibliogrāfiskā rādītāja manuskripts, Jāņa Jaunsudrabiņa, Pētera Ērmaņa, Konstantīna Raudives, Zentas Mauriņas, Kārļa Ieviņa, Arnolda Apses, Zeltītes Avotiņas-Hesses, Kārļa Dziļlejas, Tiklas Ilsteres-Langas manuskripti, sarakste, fotogrāfiju albumi u. c. unikāli, aizsargājami, rūpīgi glabājami informācijas avoti un nozīmīgas latviešu trimdas liecības.

Pieteikto projektu Latvijas Universitātes darbinieces īstenoja ar sadarbības partneriem Vācijā – Starpdisciplināro Baltijas studiju institūtu un Latviešu centru Minsterē. Projekta atziņas tika prezentētas Latviešu Kopībai Vācijā, optimistiski cerot un vēlot, lai viņu īpašumā esošās bibliotēkas un piemiņas istabu kultūrvēsturiskās vērtības turpmāk būtu pieejamas pētniecībai.

Baltijas-Vācijas Augstskolu biroja projektu finansiāli atbalsta Vācijas Akadēmiskās apmaiņas dienests (DAAD) no Vācijas Ārlietu ministrijas piešķirtajiem līdzekļiem.

Latviešu centra Minsterē ēka

kur glabājas bijušās Minsteres Latviešu ģimnāzijas bibliotēkas krājums un rakstnieku piemiņas istabas. Latviešu centrs Minsterē savu esošo mājvietu ieguva 1986. gadā. Sākotnēji tajā atradās Minsteres Latviešu ģimnāzija (slēgta 1998. gadā), tās internāts un arī Latviešu centrs, kas izvietots gleznainā vietā un vēl joprojām veiksmīgi iekļaujas esošajā pilsētas ainavā. Darbs minētajā laika posmā tika organizēts bibliotēkā un piemiņas istabās, pievēršot uzmanību krājuma speciālajām kolekcijām, kuras apzināja LU Bibliotēkas direktores vietniece Mārīte Saviča un LU Humanitāro zinātņu fakultātes Latviešu literatūras vēstures un teorijas katedras vadītāja profesore Māra Grudule. Latviešu centrā tika skatītas un pētītas nozīmīgas

Jāņa Jaunsudrabiņa piemiņas istaba

BIBLIOTĒKA - VIETA, KUR PATVERTIES INTENSĪVĀKAJOS STUDIJU BRĪŽOS

Sindija Iesalniece

Lai Latvijas Universitātes (LU) Bibliotēka nodrošinātu atbilstošos pakalpojumus, kas nepieciešami un aktuāli tās lietotājiem, ir svarīgs ne tikai LU darbinieku viedoklis, bet arī studentu atsauksmes. Šoreiz piedāvājam sarunu ar LU Datorikas fakultātes absolventu Arti Ozoliņu.

Artis Ozoliņš – Datorikas fakultātes absolvents. Foto personīgā arhīva

Artis Ozoliņš šogad absolvējis LU Datorikas fakultāti, iegūstot datorzinātņu bakalaura grādu. Studiju laikā bijis Datorikas fakultātes Studentu pašpārvaldes vadītājs, pēc tam strādājis arī LU Studentu padomē par *Cilvēkresursu virziena* vadītāju,

vēlāk arī vadījis LU Studentu padomi, bijis LU Dienesta viesnīcu padomē, organizējis Aristoteļa svētkus un LU Sporta spēles. Paralēli tam no 2012. gada Artis ir LU senators un pārstāv LU Latvijas Studentu apvienībā.

Kuru no LU Bibliotēkas nozaru bibliotēkām Tu visbiežāk apmeklē?

Visbiežāk tā ir [Bibliotēka Raiņa bulvārī](#), jo tajā ir visas man nepieciešamās grāmatas, turpat ir arī mana fakultāte. Dažkārt ir nācies aiziet arī uz [Bibliotēku Aspazijas bulvārī](#), kad studiju procesam bija nepieciešamas arī ekonomikas grāmatas.

Kā Tu raksturotu Bibliotēku Raiņa bulvārī?

Pēdējā laikā bibliotēka kļuvusi ļoti internacionāla, it īpaši sesijas laikā. Bibliotēkā pavada laiku daudzi ārzemju studenti. Esmu novērojis, ka uz šo bibliotēku nāk studenti arī no citām augstskolām. Sesijas laikā Bibliotēkā Raiņa bulvārī ir ļoti pilns, varbūt tad tā nav īsti labākā vieta, kur patverties, bet kopumā tā ir laba vieta, kad jāmācās. Bieži esmu gājis uz bibliotēkas tālāko – teoloģijas nodaļas stūrīti, kur ir klusāks.

Vai Tu LU Bibliotēkā iegūsti visu informāciju, kas Tev ir vajadzīga, vai tomēr nākas doties uz citām bibliotēkām?

Ir bijuši gadījumi, kad ir vajadzīgas kādas grāmatas, bet

tās nav konkrētajā bibliotēkā, tad slinkuma dēļ es atrodu kaut ko ekvivalentu internetā. Izmantoju arī bibliotēkas piedāvātos skenēšanas un kopēšanas [pakalpojumus](#), arī Skype konsultāciju pakalpojumu, kas ir ļoti parocīgs. Rakstot bakalaura darbu, konsultants man palīdzēja meklēt materiālus. Īpaši tad, kad bija jāraksta kādi lielāki studiju darbi, izmantoju arī LU Bibliotēkas abonētās [datubāzes](#), piemēram, *EBSCO*, *Sage Journals*, *Web of Science*, *Science Direct*, *Scopus*, ikdienā lietoju *Letoniku* un *Letu*.

Kādas LU Bibliotēkas rīkotos pasākumus esi apmeklējis? Kuri ir visspilgtāk palikuši atmiņā?

Pats esmu vadījis pāris pasākumus, kas notikuši Bibliotēkā. 2012. gadā organizēju „LU Zinības kausu” Datorikas fakultātes studentu pašpārvaldes ietvaros kopā ar Bibliotēkas Raiņa bulvārī bibliotekārēm. Uz LU Bibliotēku tika uzaicināti gan no mācībspēku, gan studējošo pārstāvji. Tika nodrošināta tiešraide, un pasākums tika veidots līdzīgi erudīcijas konkursam, viktorīnai. Visi bija sadalīti komandās un savā starpā sacentās. Toreiz bija ļoti atsaucīgas LU Bibliotēkas darbinieces. Esmu rīkojis arī Datorikas fakultātes organizēto Programmētāju dienu LU Bibliotēkā. Toreiz izveidojām izstādi par pirmajiem programmētājiem, par programmēšanas vēsturi Latvijā. Spilgti palicis atmiņā arī Humanitāro un sociālo zinātņu centra atklāšanas pasākums, kurā pārstāvēju LU Studentu padomi.

Ar ko Tev asociējas bibliotēka un bibliotekāru darbs?

Dusmīgi bibliotekāri šajā gadījumā tie noteikti nebūtu, jo LU Bibliotēkā nav dusmīgu bibliotekāru. LU Bibliotēkas darbinieces ir atsaucīgas, un šī Bibliotēka man asociējas ar to, ka tajā var atrast studentam nepieciešamo, un bibliotekārs noteikti palīdzēs. Bibliotēka ir vieta, kur vislabāk var mācīties. LU Bibliotēka man asociējas ar kaut ko senu un vēsturisku.

Ar ko, Tavuprāt, LU Bibliotēka atšķiras no citām bibliotēkām?

LU Bibliotēkā ir daudz konkrētāks un plašāks informācijas daudzums, kas ir vajadzīgs konkrētās fakultātes studentiem. Bibliotēka pielāgojas studenta vajadzībām un aktualitātēm un arī papildina grāmatu krājumus atbilstoši tam, kas ir nepieciešams. Pasniedzēji vienmēr atgādināja, ja mums ir nepieciešama kāda grāmata studijām, tad droši to varam teikt, jo fakultāte var papildināt bibliotēkas krājumu arī no savas puses ar aktuālajām grāmatām. Galvenā LU Bibliotēkas atšķirība no citām – tajā ir pieejama specifiskāka mācību literatūra.

Vai ir kas tāds, ko, Tavuprāt, LU Bibliotēkai vajadzētu uzlabot?

Vienu brīdi mums – Studentu padomei – bija ideja Bibliotēkā ieviest brīvpieeju arī naktī. Zviedrijas augstskolās ir tāda prakse, un studējošie to novērtē. Bija doma, lai sesijas laikā arī LU Bibliotēka būtu pieejama visu nakti. Taču gan finansiālu, gan arī citu iemeslu dēļ mums neizdevās to īstenot. Man šķiet, ka sesijas laikā arī LU Bibliotēkā tas būtu ļoti noderīgi. Iesaku pamēģināt

vienu gadu sesijas laikā nakts pieejamību arī mūsu Bibliotēkā. Man nav sanācis apmeklēt LU Bibliotēkas organizētās mācību nodarbības, bet es ieteiktu izveidot LU mājaslapā video nodarbības, kurās paralēli tiek rādīts un stāstīts, kā atrast, piemēram, datubāzes. Došanās uz apmācībām tomēr prasa laiku. Video formāts mūsdienās kļūst aizvien aktuālāks, līdz ar to varbūt varētu izveidot īsas video pamācības. Ieteicams būtu parādīt arī populārākās datubāzes, kas tiek izmantotas. Video varētu pieminēt arī to, ko darīt situācijā, kad nevari atrast sev vajadzīgo resursu. Manuprāt, Bibliotēkai ir divas galvenās funkcijas: informācijas apjoms, kas tiek uzkrāts un ir pieejams, un tā ir vieta, kur mācīties un patverties studentam. Nākotnē var piedomāt par izkārtojumu Bibliotēkas telpās, lai bibliotēka ir gan mācību vieta, gan tajā pašā laikā, lai tur būtu ērti. Vienmēr ir aktuāls jautājums arī par kavējuma maksām. Es ierosinātu tādu ideju, ka, piemēram, gadā ir viena diena, kad studenti varētu „izpirkt savus grēkus” un atnest grāmatas atpakaļ uz Bibliotēku, un šajā dienā kavējuma maksa tiktu samazināta vai tā vispār nebūtu jāmaksā.

Ko Tu novēlētu LU Bibliotēkai?

Augt līdzī laimam, sekot līdzī modernākajām tehnoloģijām un bibliotēku attīstības tendencēm pasaulē. Strādāt ar domu, ka bibliotēka ir cilvēkiem, un pielāgot bibliotēku pieprasījumiem tā, lai apmeklētājiem ir maksimāli ērti pavadīt laiku bibliotēkā un iegūt gan zināšanas, gan gūt patvērumu intensīvākajos studiju brīžos.

Iepazīsti savu bibliotēku un tās bibliotekāru

LU BIBLIOTĒKĀ JAU 23 GADUS

Sindija Iesalniece

Rubrikā „Iepazīsti savu bibliotēku un tās bibliotekāru” šoreiz piedāvājam sarunu ar Krājuma izmantošanas un attīstības departamenta vadītāju Ilonu Vēliņu-Švilpi – par viņas darba ikdienu, *sapņu bibliotēku* un Krātuvi – vietu, kur Bibliotēka krāj un glabā gadu gaitā iegūto mantojumu.

Ilona Vēliņa-Švilpe LU Botāniskā dārza ziedos. Foto no Ilonas personīgā arhīva.

Ilona Vēliņa-Švilpe darba gaitas LU Bibliotēkā uzsākusi 1992. gadā. Bibliotēka ir Ilonas pirmā darbavieta, un nu jau 23 gadus viņa savu profesionālo dzīvi ir veltījusi tai. Strādāt bibliotēkā Ilonai ieteikusi latviešu valodas skolotāja Erna Pakalna, kas pēdējos skolas gados mudinājusi meiteni pievērsties humanitārajām zinātnēm. Skolotāja redzējusi, ka Ilonai interesē literatūra

un teātris. Pirms tam gan Ilona bija pārliecināta, ka būs ārste, jo kopš bērnības tā bijusi viņas sapņu profesija. Viņa pat kārtojusi gala eksāmenus ķīmijā un bioloģijā. Ilona atceras, ka bērnībā, ejot pie ārstiem, vienmēr gadījušās skaistas un gudras dakteres, un tieši tāpēc Ilonai ļoti gribējies izmācīties par ārsti.

Vairāk nekā 20 gadu Ilona nostrādājusi lietotāju apkalpošanā Izglītības zinātņu un psiholoģijas bibliotēkā un Teoloģijas bibliotēkā, bet pirms pusotra gada kļuvusi par Krājuma izmantošanas un attīstības departamenta vadītāju. Bibliotēkas Krātuve veidojusies ilgā laika posmā, sākumā nebijis vienotas grāmatu krātuves. Laikam ejot, tapis brīvpieejas krājums, un nācies izdomāt, kur izvietot retāk izmantotos informācijas resursus. Sākumā izveidota atsevišķa krātuve

Kopā ar PPMF lektori Ē.Lanku vienā no Bibliotēkas izstādēm LU Pedagoģijas muzejā. Foto no Ilonas personīgā arhīva.

Salaspilī, bet pēc tam radās iespēja krātuvi pārcelt tuvāk – uz Rīgu – Lielvārdes ielu. Ēkā Lielvārdes ielā 24 krājumus izvietojušas divas LU bibliotēkas: LU Akadēmiskā bibliotēka un LU Bibliotēka. LU Bibliotēkas Krātuve atrodas ēkas piecos stāvos krājumam piemērotos labos apstākļos. Krātuvē ir trīs lifti – kravās, darbinieku un grāmatu – neliels pacelājs ar īpaši veidotām kastēm, kurā izdevumus var transportēt uz vajadzīgo stāvu. Katra stāva platība ir vairāk nekā 640 m², taču Ilona atzīst, ka nākotnē arī šeit vairs nepietiks vietas, jo Krātuve ir *augošs organisms*.

Krātuvē glabājas Bibliotēkas vēsturiskās kolekcijas, reto izdevumu un rokrakstu kolekcija, iepriekšējo gadu periodiskie izdevumi – laikraksti, žurnāli, mācību literatūra, disertācijas, kā arī retāk izmantotais krājums, kas ikdienā netiek aktīvi lietots. Ja ir nepieciešamība, gandrīz visus informācijas avotus lietotājs var pasūtīt, un tie tiek nogādāti attiecīgajā nozares bibliotēkā.

Vislielāko gandarījumu darbā sniedz sasniegtie mērķi

Ilonai darbā svarīgi ir satikt klientu. Lai gan viņa vairs nestrādā klientu apkalpošanā, bet tāpat nepārtraukti saskarsme ir. Departamenta vadītāja tiekas ar dāvinātājiem, sazinās ar pasniedzējiem. Uz jautājumu, kas sniedz vislielāko gandarījumu darbā, Ilona teic, ka tā esot katra maza uzvara kolēģu un pašas ikdienas darbā. „Uzvara ir tad, kad tiek sasniegts kāds mērķis. Piemēram, mans departaments uzsāka veidot izstādes, kas agrāk nebija darīts, un man ir liels prieks, ka darbiniekiem tas patīk un viņi var sevi izpaust radoši. Tas nav viegli, bet esmu gandarīta, ka darbinieki strādā ar atbildību un viņiem izdodas,” atklāj Ilona.

Uz jautājumu, vai viņai ir kāds sapnis, ko vēlētos īstenot Bibliotēkā, Ilona atbild, ka tās varētu būt dažādas modernas tehnikas, ko vēlētos Bibliotēkā, bet tomēr pats galvenais – tā ir spēcīga un profesionāla komanda. „Lai kādas idejas gribētu īstenot un lai *kādas sapņu pilis celt*, ja ir spēcīga komanda, tad var izdarīt visu,” tā Ilona.

Ilonas sapnis – mājas bibliotēka

Ilona atklāj, ka viņai esot *sapņu bibliotēka* – viņas personīgā mājas bibliotēka, kas tiek veidota jau daudzus gadus. Tas ir lēns process, bet īsts sirds darbs. „Mans sapnis ir izveidot brīnišķīgu savu

Grieķijas kaķis arī mīļš. Foto no Ilonas personīgā arhīva.

mājas bibliotēku. Tai pamati jau ir likti, jomas jau ir zināmas, tendences ir saprotamas.” Viņa veido bibliotēku klasiskajā izpratnē – ar grāmatām. „Ir papīra ēras cilvēki un digitālās ēras cilvēki, es esmu papīra ēras,” stāsta Ilona. Ilonas mājas bibliotēku veido grāmatas, ko savulaik sarūpējuši viņas vecāki, pārsvarā klasiskā literatūra, ļoti daudz dāvinātu un pirktu grāmatu. Ilona stāsta, ka savā bibliotēkā vēlas *dziļākas* jomas: filozofiju, reliģijpētniecību, literatūras zinātni, ētiku. „Varbūt esmu dīvains cilvēks, bet man ikdienā grāmatu nepietiek,” pasmejas Ilona. Viņai patīk doties uz grāmatu veikaliem un tur ilgi pavadīt laiku. Tad Ilona parasti savācoties ļoti daudz grāmatu, rūpīgi tās izpēta un tikai tad izlemj, kura no tām nonāks viņas mājas bibliotēkā. Ilonas sapņu bibliotēka atrodas viņas mājas viesistabā pašu darinātā baltā grāmatu plauktā līdz griestiem. Viņa uzskata, ka par cilvēku ļoti daudz var uzzināt, ieskatoties viņa grāmatu skapī. Grāmatas pasaka, kāds ir cilvēks, par ko viņš interesējas. Ilona nevar nosaukt vienu mīļāko grāmatu, jo tādas, kas būtiskas viņas dzīvē, ir vairākas.

Kā nozīmīgāko Ilona min Alberta Kamī darbu „Mēris”. „Man patīk grāmatas, kas liek domāt.” Šajā grāmatā viņa atradusi savu vīrieša ideālu – tas ir pienākumu cilvēks. Otra nozīmīgākā ir Mišela Deona „Violetais taksometrs”. Šo grāmatu Ilona lasījusi vairākas reizes un allaž izdarījusi piezīmes. Katru reizi, lasot to pašu tekstu, Ilona atzīmē jaunus citātus, kas viņai šķiet nozīmīgi, un pieraksta lasīšanas kārtas (reizes) ciparu. „Tā ir viena no grāmatām, kas spilgti parāda, kā viens un tas pats teksts dažādos dzīves posmos var dažādi *uzrunāt*,” atklāj Ilona.

Māksla, kas uzrunā

Lielā informācijas plūsma, tās daudzums un dažādība darbdienā liek Ilonai rūpīgi pārdomāt un izvēlēties, ko lasīt un kam veltīt savu brīvo laiku. Ilona ir liela mākslas cienītāja, viņai patīk gan glezniecība, gan mūzika. Svarīgi, lai māksla *uzrunātu*. Mūzika ir neatņemama Ilonas dzīves sastāvdaļa. Viņai patīk ļoti dažāda mūzika, no tās Ilona gaida vēstījumu, attiecīgajam mirklim nepieciešamo enerģiju, mierinājumu vai spēku. Ilona dod priekšroku dzīvajai mūzikai. Viņa katru gadu cenšas apmeklēt divus sev nozīmīgos mūzikas pasākumus: vasarā – džeza mūzikas festivālu „Rīgas Ritmi” un ziemā – Maskavas vīru kora „Pareizticīgie dziedoņi” koncertu. Ilonai patīk doties uz koncertiem un iegrimt domās. Reiz viņa esot aizgājusi uz simfoniskā orķestra koncertu, nopirkusi biļeti pirmajā rindā. Smejas un stāsta, ka tad esot jutusies *izzņaugta* kā citrons. Sēžot pirmajā rindā, viņai bijusi sajūta kā uz skatuves. Mūziķiem ir svarīga skatītāju reakcija un līdzpārdzīvojums, tāpēc Ilona ne mirki nav varējusi atslābināties un ļauties savām domām. Pilnīga koncentrēšanās mūzikai – tas izrādījās liels pārbaudījums. Šo eksperimentu Ilona vairs nevēlas atkārtot. Tieši

tāpēc viņa koncertos vietu labāk izvēlas tālākajās rindās, jo tad var arī pārredzēt mūziķus, sekot līdzī saspēlēm, labāk izjust atsevišķas izpildītāju grupas.

Ilonas ģimenē ir divi nešpetni kaķi ar raksturu – melnbaltā Mīce un strīpainā Pīpa. Abi mājdzīvnieki ir ar saviem bēdīgajiem *kaķustāstiem*, kādi diemžēl ir daudziem... „Šīm kaķēm palaimējās,” smejas Ilona. Viņa sevi vairāk uzskata par lauku cilvēku, jo bērnībā vasarās esot vesta uz Alūksnes novadu un tur kopā ar brāli pavadījusi trīs mēnešus. Tieši laukos esot iemācījusies patstāvību un atbildību, pašiem esot bijis jātiek galā ar visām *ķezām*. Arī tagad Ilona ar vīru cenšas uz Alūksnes pusi aizbraukt vismaz reizi gadā.

Cilvēks ir savā vietā, ja viņš neapstājas savā profesionālajā attīstībā

Ilona uzskata, ka profesionāls bibliotekārs ir tāds, kurš nepārtraukti mācās un pilnveido savas zināšanas. Ja šķiet, ka visu esi iemācījis, visu zini un viss ir izdarīts, tad esi sevi izsmēlis. Bibliotekāram ir jābūt *atvērtam* zināšanām, sevi jāpilnveido kā personībai. Bieži klientam ir nepieciešams bibliotekāra personīgais viedoklis, tāpēc ir jābūt zinošam par daudzko. „Mums ir jā*elpo kopā* ar Universitāti, jāzina, kas ir tās aktualitāte. Bibliotēka ir viens no LU stūrakmeņiem, un tai ir jāveidojas līdzī augstskolai,” uzsver Ilona.

Ilona Vēliņa-Švilpe Grāmatu svētkos Ķīpsalā. Foto no Ilonas personīgā arhīva.

DIGITALIZĀCIJA LU BIBLIOTĒKĀ

Zintis Gūts

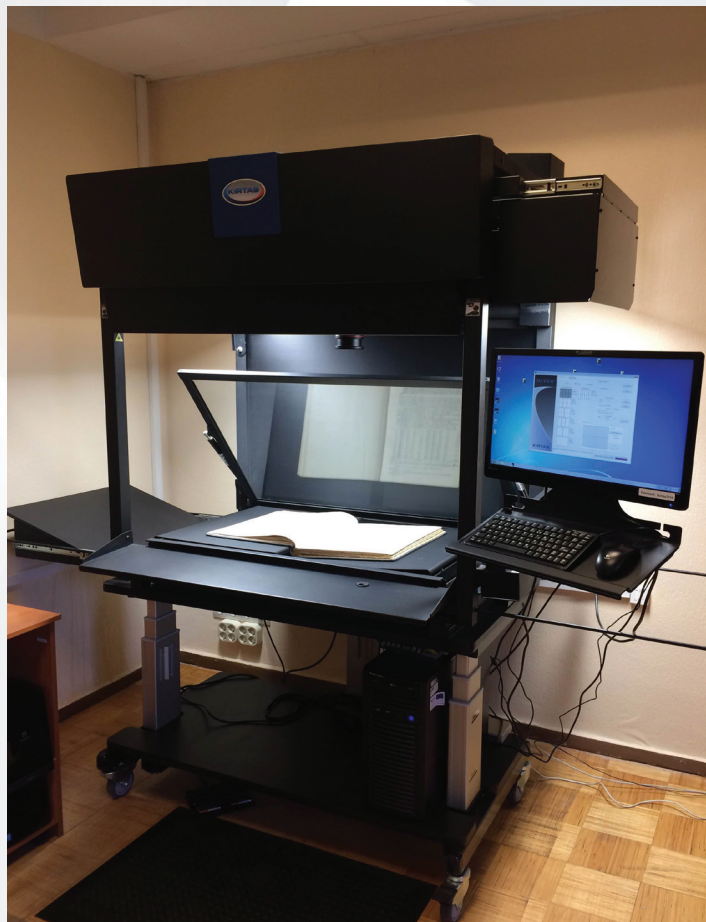
Jēdziens „[digitalizācija](#)” šķiet elementārs un vienkāršs process, kas saistīts ar drukāto materiālu pārvēršanu elektroniskā informācijā. Taču digitalizācija nav tikai skenēšana. Tā ietver vairākus procesus – skenēšanu, skenēto materiālu apstrādi, kādu arhīvu uzturēšanu, digitalizēto materiālu piekļuves organizēšanu, to izveidi. Digitalizācija ir jāveic, ievērojot kvalitatīvus digitālo reprodukciju veidošanas pamatprincipus un izmantojot atbilstošu tehniku un programmatūru¹.

Mūsdienās pasaule nemitīgi attīstās visās nozarēs, un tieši tāpat arī digitalizācijas sfērā notiek attīstība – jaunu programmu un iekārtu ieviešana darba procesā, tā atvieglojot ikdienas pienākumus. To var saukt par zinātnisko un tehnoloģisko progresu, kas paaugstina iestādes konkurētspēju. Digitalizācija LU Bibliotēkā ir kļuvusi modernāka, jo 2015. gada aprīlī bibliotēkas rīcībā ir nonākuši divi jauni skeneri – „Kabis” un „Skyview”. Strādājot ar augstākas kvalitātes skeneriem, institūcijai ir lielākas priekšrocības salīdzinājumā ar citām iestādēm, kas nodarbojas ar digitalizāciju.

Skeneris „Kabis” ir automatizēta ierīce, kas skenēšanas procesā pati pāršķir grāmatas lapas. To var uzskatīt par jaunākās paaudzes skeneri, jo skenējot nevajag fiziski pāršķirt lappusi – vien grāmatu jānovieto uz skenera. „Kabis” vairāk piemērots grāmatām, kas ir labi saglabājušās, nebojātas un to lapas nav trauslas. Tām jābūt standarta biezuma, nedrīkst būt ļoti plānas, jo tādā gadījumā var tikt saplēstas. Pirms skenēšanas pat ieteicams lapas atpūteklot, lai tās nebūtu salīpušas. Situācijā, kad skenējams materiāls ir labā fiziskā saglabātības pakāpē, darba procesā var pārliicināties par minētā skenera priekšrocībām, proti, par skenera automatizēto darbību. Pretējā gadījumā skeneris pāršķirs vairākas lapas reizē vai kādu sabojās. Iespējams skenēt arī manuālā režīmā – ar roku pāršķirt lapas. Kopumā „Kabis” ir produktīva un inovatīva ierīce, ar ko skenēšanu var veikt ātrāk nekā ar iekārtu „Bookeye3” vai „Skyview”.

Skeneris „Skyview” ir vairāk piemērots cita veida

materiālu digitalizēšanai – ja ar skeneri „Kabis” ir iespējams skenēt tikai grāmatas, tad ar „Skyview” manuālā režīmā arī kartes, avīzes, monētas un citus objektus. Skenerim ir A1 izmēra plakne. Minētā skenera lielākā priekšrocība – tas tehniski ir piemērots īpaši slikti fiziski saglabātu objektu skenēšanai. Neskatoties uz to, ka process norit lēnāk, tas nodrošina rūpīgu un saudzīgu skenēšanu.

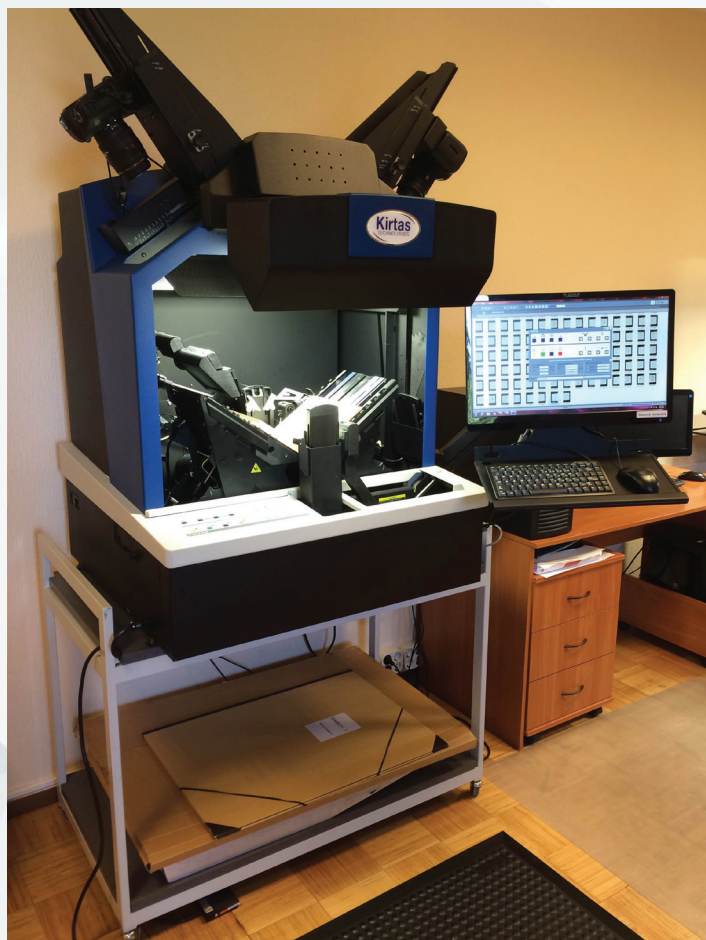

Īpašais aprīkojums, proti, stikls, ko skenēšanas procesā pārliet pāri skenēšanas dokumentiem, nodrošina lappušu saudzīgu piespiešanu un iztaisnošanu, kas ir īpaši svarīgi kvalitatīvam rezultātam.

Jauno skeneru tehniskā apguve darbiniekiem ikdienas darbu ir padarījis interesantāku. Iekārtas nodrošinātas ar jaunu programmu LIMB, kas kvalitatīvāk nekā ScanTailor programma paveic attēlu apstrādes funkcijas. Iegādājoties jaunās skenēšanas iekārtas, digitalizācija LU Bibliotēkā ir kļuvusi tehnoloģiski attīstītāka. Jāpiemin, ka apgūt jaunus skenerus palīdzēja kompānijas „Xerox” pasniedzējs Dmitrijs Jakunins.

Latvijā bibliotēku sektorā digitalizācija aizsākās jau 1993. gadā. Pirmie, kas uzsāka šo procesu, bija Latvijas Universitātes Akadēmiskā bibliotēka (LUAB), tobrīd – Latvijas Akadēmiskā bibliotēka. LUAB ir digitalizējusi Reto grāmatu un rokrakstu nodaļas krājuma materiālus, kā arī veiksmīgi piedalījies daudzos projektos. Savukārt Latvijas Nacionālā Bibliotēka (LNB) digitalizācijas procesu sāka 2000. gadā, bet LU Bibliotēka – 2009. gadā. LNB ir izveidojusi laikrakstu, pastkaršu, plakātu, karšu, grāmatu, nošu un audio digitālās kolekcijas. Abas bibliotēkas ir ir guvušas lielu pieredzi, piedaloties Latvijas un Eiropas valstu kopprojektu īstenošanā digitalizācijas jomā. Runājot par digitalizācijas procesu Latvijā, noteikti jāpiemin arī vairāki uzņēmumi, kas piedāvā digitalizācijas pakalpojumus, piemēram, SIA „Synerica”, A/S „OpusCapita”, SIA „SOAAR” un citas firmas.

Digitalizācija mūsdienās joprojām saglabā savu aktualitāti, jo tā ir inovatīva joma ar specifiskām datorprogrammām un tehniku. Tas ir interesants darbs, kurā ir iespējams labi redzēt padarītā rezultātu. Tas bija viens no faktoriem, kādēļ 2011. gada sākumā pieņēmu izaicinājumu un sāku no pašiem pamatiem apgūt digitalizācijas iekārtas un skenēšanas procesu LU Bibliotēkā. Laikam ritot, ir mainījies digitalizācijas procesā iesaistīto darbinieku sastāvs. Tieši šī iemesla pēc šajā rudenī digitalizācijas zināšanu apgūvē tiek apmācīta jauna kolēģe. Apmācot jauno darbinieci, labi noder iepriekš izstrādāta darba instrukcija *step by step*, kur ir aprakstītas secīgas digitalizācijas procesa darbības. Papildus ikdienas darbam interesējamies par citu valstu kolēģu sasniegumiem digitalizācijas jomā, apspriežam digitalizācijas projektu rezultātus, tādā veidā nemitīgi pilnveidojot savu

profesionālo kompetenci.

Digitalizācijai ir būtiska loma LU Bibliotēkas veidotajās izstādēs – viena no pirmajām izstādēm „[Pēc septiņiem mirkļiem 100 gadi](#)” tika sarīkota 2012. gadā un bija veltīta LU 93. gadadienai. LU Bibliotēka ik gadu veido Universitātes gadadienai veltītas izstādes, gaidot lielo notikumu – LU simtgadi. Arī šajā rudenī tika prezentēta virtuālā izstāde „[Pēc četriem mirkļiem 100 gadi: LU Raksti](#)”. LU Bibliotēka lepojas ar digitalizēto gravīru kolekciju „Description de l’Egypte”. Digitalizētās kolekcijas ir pieejamas [LU e-resursu repozitorijā](#). Viena no svarīgākajām digitalizētajām kolekcijām ir [Disertācijas](#), kurā apkopotas LU aizstāvētās disertācijas jau kopš 1929. gada. Ievēribas cienīga ir arī kolekcija [Universitātes raksti](#), tajā apkopoti visu LU Rakstu pilni teksti, sākot ar 1921. gadu līdz mūsdienām.

LU Bibliotēka turpinās aizsāktu darbu un digitalizēs pieprasītākās retumu grāmatas. Bibliotēka ieplānojusti skenēt rokrakstu un mašīnrakstu diplomdarbus, kā arī izdevumu kolekcijas, kas saistītas ar Latvijas Universitātes vēsturi.

¹Bibliotēku Pasaule Nr.57 (2012) „[Digitalizācija Latvijā pasaules pieredzes kontekstā](#)”

LASI ŽURNĀLU „CEĻŠ” E-VIDĒ

Lai apliecinātu žurnāla „Ceļš” vēsturisko nozīmi un aktualitāti mūsdienās, izdevuma 80. jubilejas gadā Latvijas Universitātes Bibliotēka ir veikusi tā digitalizāciju, līdz ar to visi 109 žurnāla numuri ir pieejami elektroniskā formātā [LU e-resursu repozitorijā](#). Digitalizācija tika uzsākta pēc žurnālam veltītās jubilejas izstādes „Akadēmiskais teoloģijas žurnāls „Ceļš” 80 gadus ceļā ar Teoloģijas fakultāti”, kas no 3. līdz 30. jūlijam bija apskatāma Bibliotēkā Raiņa bulvārī. LU e-resursu repozitorijā izdevuma numuri kārtoti hronoloģiskā secībā, tas nodrošina žurnāla izdevuma publicitāti, citējamību, veido starptautisko atpazīstamību un sadarbības iespējas.

Žurnāls „Ceļš” ir LU Teoloģijas fakultātes recenzēts periodisks starpdisciplinārs izdevums, kura mērķis ir padziļināt lasītāju zināšanas par teoloģiju un reliģijpētniecību, tās vēsturiskajiem un mūsdienu procesiem. Izdevuma ceļš pie lasītājiem vēstures līkločos ir bijis sarežģīts. Pirmo reizi tas iznāca 1935. gadā kā laikraksts, kas veltīts reliģijai un gara dzīvei, bet pēc varas maiņas 1940. gadā tā izdošana tika pārtraukta. Tad sekoja trimdas posms – no 1945. līdz 1948. gadam, kad žurnāls tika izdots Vācijā, savukārt 1988. gadā tā izdošana tika atjaunota Latvijā. Žurnāls iznāk vienu reizi gadā latviešu un angļu valodā ar rakstu kopsavilkumiem angļu valodā.

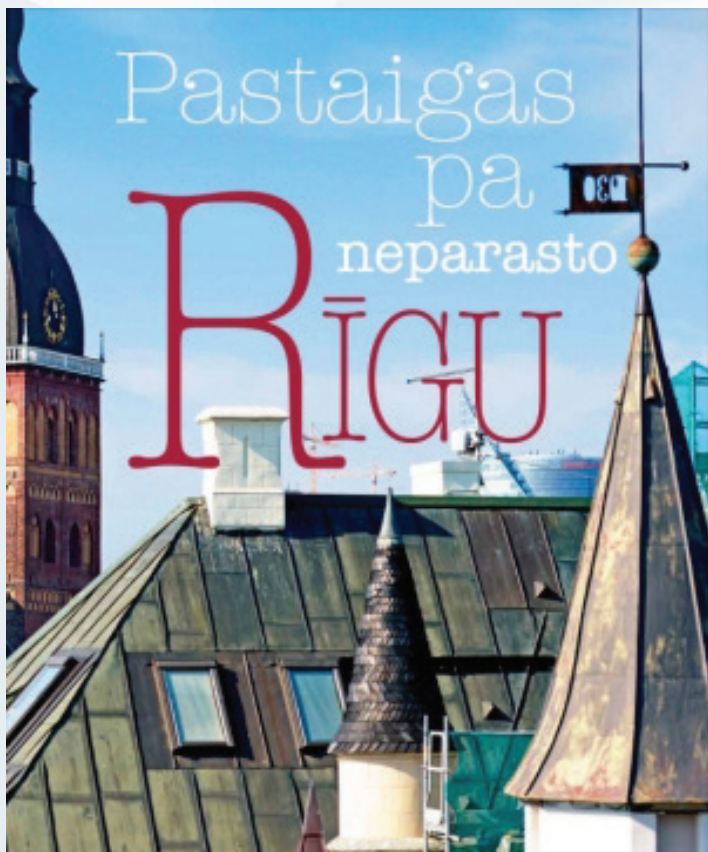
Žurnāla „Ceļš” saturs nav veltīts konkrētai reliģiskai pārliecībai, tā uzdevums ir kritiski analizēt reliģiskos procesus, ietverot visdažādākās teoloģijas un reliģijpētniecības jomas – salīdzinošo reliģijpētniecību, baznīcas vēsturi, reliģijas socioloģiju, reliģijas filozofiju, teksta kritiku, biblisko teoloģiju u. c.

Žurnāla mērķauditorija ir humanitāro un sociālo zinātņu eksperti un studenti, kā arī visi, kas ieinteresēti reliģijas fenomenu zinātniskā analizē. „Ceļš” sniedz ieskatu ne tikai noteiktās tēmās, bet ļauj palūkoties uz mūsdienu teoloģijas pētniecības avotu plašo spektru.

KATRS ATKLĀJ SAVU RĪGU

Sindija Iesalniece

Zurnālistes Unas Griškevicas grāmata „Pastaigas pa neparasto Rīgu”
Foto no grāmatas „Pastaigas pa neparasto Rīgu”

pa neparasto Rīgu” ir kā „pastaiga aizkulisēs”. Grāmatā apkopoti raksti, kas tapuši Eiropas Kultūras galvaspilsētas Rīga 2014 pasākumu ietvaros. Šie 14 raksti ir kā neparasti ceļveži, kuros atklājas fakti par Rīgas nozīmīgākajām vietām, ko, iespējams, ikdienas steigā neesam pamanījuši. Iepazīstot Rīgas skaistākās vietas krāšņajās fotogrāfijās, lasītājs sajūt klātesamības efektu un vēlēšanos tur patbūt. Piemēram, grāmatas sākums mūs aizved pie Rīgas Doma mūriem – ik pa brīdim kāds te ienāk un vēlas ielūkoties baznīcas pagrabos, „atrast” templeišu pazudušo zeltu, jo vēl joprojām saglabājušies nostāsti par baznīcas pagrabā it kā esošajiem dārgumiem. Taču lielākā uzmanība tomēr tiek pievērsta Domam un tā arhitektūrai. Grāmatā varam lasīt, ka baznīcā esošais kristāmtrauks ir vecāks par pašu dievnamu. Dodoties pastaigās pa neparasto Rīgu, iespējams sastapties arī ar mūsu [Kerkoviusa namu](#), kas atdzimis iepriekšējā krāšņumā. Kerkoviusa nams bija viena

no Rīgas arhitektūras „pērlēm” pagājušā gadsimta 40. gados. Grāmatā tiek stāstīts par ēkas vēsturi, tās saimnieku Ludvigu Vilhelmu Kerkoviusu un arhitektu Jāni Frīdrihu Baumanu. Varam lasīt par nama vēsturisko izskatu, interjeru un mākslas darbiem, kas tajā atradušies. Grāmatā iespējams uzzināt, kādus noslēpumus glabā nama parketa grīdas, kā arī par savulaik apslēptajām mākslas bagātībām, kas atklājās restaurācijas procesā. Bibliotēka Kalpaka bulvārī apmeklētājiem liek apgūt jaunus paradumus un raisa jaunus emocijas. LU Bibliotēkas direktore Iveta Gudakovska stāsta: „Man šķiet, ka līdz ar vecā un jaunā līdzās pastāvēšanu, te veidosies ļoti laba aura.” Bibliotēkā lieliski savienots ēkas vēstures bagātīgais mantojums un modernā bibliotēkas sistēma.

Grāmata atklāj arī citu nozīmīgu Rīgas vietu noslēpumus un stāstus – gan par Operas namā mītošo spoku un enerģijām, kas saglabājas pēc izrādēm, gan par „Rīgas Biržu”, kuras darbiniekiem vēl aizvien nākas atbildēt uz jautājumiem par akciju kursu un cenām. Grāmatā lasām arī stāstu par Lielo Ģildī, tās seno vēsturi un ēkas veidola izmaiņām. Atspoguļoti arī vairāki fakti par Brīvības pieminekļa celtniecību un ar to saistītiem notikumiem gadu gaitā, par Nacionālo teātri, kur 1918. gada 18. novembrī tika proklamēta Latvijas valsts, kā arī citi stāsti par nozīmīgiem un noslēpumainiem notikumiem un vēsturiskiem faktiem.

Grāmata atrodas Bibliotēkā Kalpaka bulvārī un to iespējams pasūtīt [kopkatalogā](#).

Foto no grāmatas „Pastaigas pa neparasto Rīgu”

GLĀZGOVAS UNIVERSITĀTES DELEGĀCIJAS VIZĪTE BIBLIOTĒKĀ KALPAKA BULVĀRĪ

14. oktobrī Bibliotēkā Kalpaka bulvārī viesojās [Glāzgovas Universitātes](#) pārstāvju delegācija, ko vadīja profesors Džeims Konrojs (*James Conroy*).

Glāzgovas viesu vizītes mērķis bija meklēt jaunus sadarbības partnerus Latvijā izglītības un kultūras jomā, tāpēc viena no plānotajām sanāksmēm notika Latvijas Universitātes Bibliotēkā Kalpaka bulvārī. Tikšanās laikā kolēģi no Glāzgovas Universitātes ar lepnumu raksturoja savu universitāti, norādot, ka tā universitāšu reitingā ir 66. vietā pasaulē un tajā mācās studenti no vairāk nekā 120 pasaules valstīm.

Tikšanos Latvijas Universitātē atklāja LU Bibliotēkas

direktore vietniece M.Saviča ar prezentāciju par LU Bibliotēku, bet Ārlietu departamenta ārējo sakaru koordinatore S.Rutkovska raksturoja LU pieredzi studentu apmaiņas programmu īstenošanā. Ņemot vērā, ka Glāzgovas pārstāvji bija norādījuši, ka viņus interesētu sadarbība krievu valodas mācīšanas un krievu literatūras apguves jomā, kā arī projekti muzeju jomā, Humanitāro zinātņu fakultātes Rusistikas un slāvistikas nodaļa pasniedzēja A.Vedela stāstīja par ārzemju studentu iespējām šajā fakultātē, apstiprinot gatavību sadarbībai krievu valodas un literatūras jomā. Plašāka dimensija sadarbībai iezīmējās, kad Sociālo zinātņu fakultātes asociētais profesors J.Šķilters aicināja sarunas dalībniekus neaprobežoties tikai ar kādu vienu zinātnes jomu vai reģionu, bet domāt par kopdarbu un tēmām saistībā ar Baltijas valstu reģionu. Tika izteikts konstruktīvs priekšlikums, bet, vai aicinājums uz sadarbību būs interesants Glāzgovas Universitātes pārstāvjiem, kā arī, vai sadarbība realizēsies ar Rusistikas un slāvistikas nodaļu, rādīs konkrēta rīcība.

ČEHIJAS NACIONĀLĀS BIBLIOTĒKAS VADĪBAS VIZĪTE

Iepazīšanās vizītes programmas ietvaros 27. oktobrī [Čehijas Nacionālās bibliotēkas](#) jaunais direktors Petr Kropa (*Petr Kroupa*) un zinātnisko, pētniecības un starptautisko attiecību sekretārs Adolfs Knolls (*Adolf Knoll*) apmeklēja LU Bibliotēku (LUB) Kalpaka bulvārī un tikās ar LU Bibliotēkas direktori Ivetu Gudakovsku.

Čehijas Nacionālās bibliotēkas un LU Bibliotēkas vadības savstarpēji iepazīstināja ar abu bibliotēku sasniegumiem un attīstības virzieniem. I. Gudakovska pastāstīja par strukturālām pārmaiņām Latvijas Universitātē un turpmākajām darbības prioritātēm. P. Kropa iepazīstināja klātesošos ar Čehijas Nacionālās bibliotēkas darbības virzieniem un interesējās par darba organizāciju LU Bibliotēkā. Puses vienojās par turpmākās sadarbības virzieniem.

Čehijas Nacionālā bibliotēka ir izvietota un strādā vairākās ļoti skaistās vēsturiskās ēkās, tomēr viesi bija sajūsmā arī par atjaunoto un restaurēto [Kerkoviusa namu](#). Direktore I. Gudakovska viesus iepazīstināja ar ēkas vēsturi un [pētniecības bibliotēkas](#) darba organizāciju tajā.

ĒRAS ZALCMANES „GAISMAS ATSPULGI”

Jolanta Žemaitīte

Ēras Zalcmānes „Gaismas atspulgi” bibliotēkas multifunkcionālo zāli piepilda ar spodrām krāsām, ziediem un harmonisku enerģiju, kas plīvo gaisā. Četras no divpadsmit gleznām ir nosauktas par mandalām: mandala

„Imulss”, mandala „Meklētāja”, mandala „Gaismas spēle”,

mandala „Roze”. Tās kā enerģisku simbolu kopums mazina nemieru, ļauj atgūt prāta skaidrību, palīdz koncentrēties un vēl daudz ko vairāk... Īpašs prieks redzēt, kā tās ietekmē ikkatru, kas ienāk šajā telpā apskatīt izstādi vai ierodas uz grāmatu atvēršanas svētkiem, konferencēm, nodarbībām. Ēras Zalcmānes ziedi un gaismas atspulgi liek uzziedēt katram, kas pievērš tiem skatu.

Latvijas Universitātes Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes lektores un mākslinieces Ēras Zalcmānes „[Gaismas atspulgi](#)” gleznās apskatāmi Bibliotēkā Kalpaka bulvārī līdz 2016. gada 29. februārim.

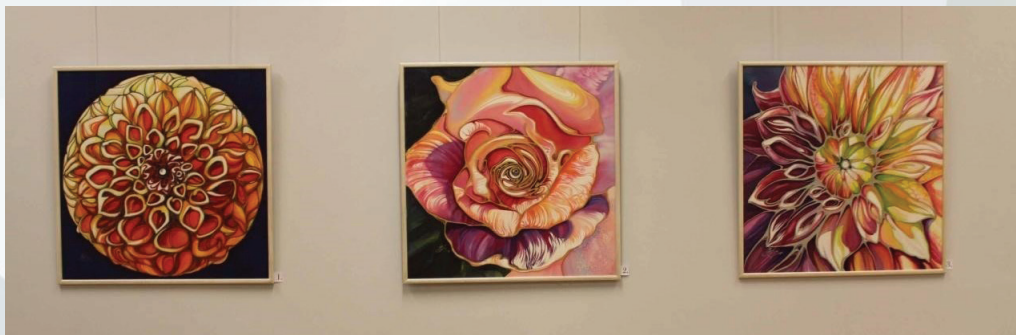

Foto J.Žemaitīte

AGATAS MUZES GLEZNU IZSTĀDE

Sindija Iesalniece

Agatai katrā periodā esot cita iecienītākā aizraušanās, šoreiz tas ir koku motīvs un jūras gleznošana. Gleznās attēlotas ainavas no Engures, Saunaga, Kolkas, Liepājas, Druskiniekim. Galvenie tēli ir koki un gaismas spēles tajos. Koki ir Agatas „jaunākā aizraušanās”, un tieši ar to izstāde ir tik īpaša.

Krāsām ir liela nozīme mākslinieces darbos. Idejas gleznām viņa rod no reāla impulsa dabā. Gleznas top, izmantojot konkrētus priekšmetus vai tēlus, kārtojot tos kompozīcijā.

Līdz 2015. gada 27. novembrim Bibliotēkā Kalpaka bulvārī bija apskatāma LU Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes pasniedzēja, māksliniece Agatas Muzes [jaunāko darbu izstāde](#) - ainavas ar mākslinieces pēdējā laika aizraušanos – koku motīviem un jūras skatiem Kurzemes pusē.

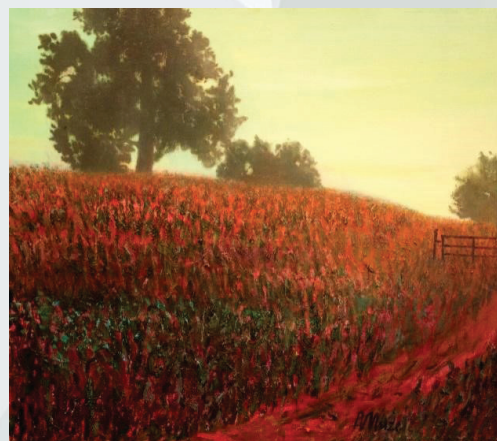
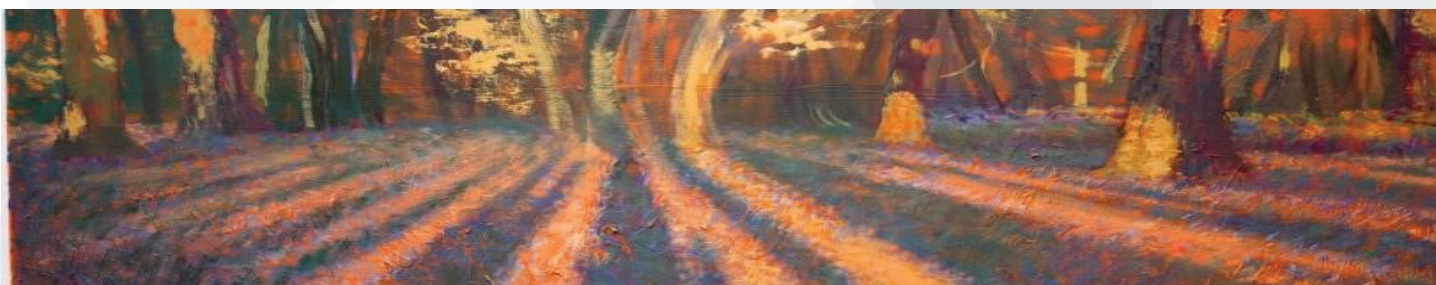

Foto J. Žemaitīte

Foto S. Iesalniece

KERAMIKAS IZSTĀDE „SPĒLE. SPĒLES”

Jolanta Žemaitīte

2015. gada 30. oktobrī kādreizējā Rīgas galvas Vilhelma Frīdriha Kerkoviusa restaurētajā namā Kalpaka bulvārī 4 svinīgi tika atklāta Latvijas Universitātes Tautas lietišķās mākslas studijas „Vāpe” 40 gadu jubilejas izstāde. Šahs un skaņu instrumenti, kas veidoti no māla – divas neordināras tēmas apvienotas vienā ar nosaukumu „Spēle. Spēles”.

Godājamo viesu, bijušo un esošo studijas biedru sveicieni mijās ar kopīgi dziedātām tautasdziesmām, skanēja izstādes eksponāti – māla mūzikas instrumenti. Konferenču zālē tik

tikko vietas pietika visiem, kas bija ieradušies godināt jubilārus. Siltus vārdus un vēlējumus studijas dibinātājai un vadītājai māksliniecei Helgai Ingeborgai Melnbārdei no Budapeštas sūtīja arī LU Bibliotēkas direktore Iveta Gudakovska: „Cien. studijas vadītāja un atvasītes!

Jūs esat sasnieguši brieduma vecumu, kad - ir iegūta pietiekama zināšanu un pieredzes bagāža, - jūs zināt, ko vēlaties un kā to sasniegt, - esat ieguvuši savu atbalstītāju un draugu loku. Tas apliecina stabilitāti, kas ir garants jauniem izaicinājumiem, ideju iemiesošanai jaunos mālu tēlos, inovācijām materiālu kopālikšanai un cilvēciskām kaislībām. Daudz laimes lolojuma dzimšanas dienā, Helgas kundze!

Izstādes tēli ir ieradušies ēkā, kur šahs nav svešs. Prāta spēles gars šeit ir valdījis arī Kerkoviusa pēcteču

saimniekošanas laikā – telpas bija izīrētas Šaha biedrībai. Sirsnīgi sveicu svētkos! Jūsu ekspozīciju kopā ar ēkas pirmo saimnieku mēs slavēsim, sargāsim un gaidīsim atkal nākamajā jubilejā!

Cieņā,
Iveta Gudakovska no Budapeštas, Austrumeiropas sarunām par Atvērto piekļuvi zinātniskajai informācijai

LU TLMS „Vāpe” 40 gadu jubilejas izstāde „[Spēle. Spēles](#)” priecēja skatītājus Bibliotēkā Kalpaka bulvārī un Humanitāro un sociālo zinātņu centra konferenču zālē līdz 2015. gada 7. decembrim.

Izstādes atklāšana. Foto S.Livdāne

Tā notiek...

IZ BIBLIOTĒKU IKDIENAS

Bibliotekārs: „Jūs savu rezervēto grāmatu atradīsit rezervējumu plauktā pēc sava uzvārda alfabētiskā secībā”

Students: „Es, diemžēl, nevaru atrast savu rezervēto grāmatu”

Bibliotekārs: „Kāds Jums ir uzvārds?”

Students: „Nu kā... Es meklēju Čaks Aleksandrs”

Students: „Vai, Jūs, varētu, lūdzu, pateikt, kur es varu sameklēt studentu pētnieciskos noslēguma darbus?”

Bibliotekārs: „Jā, protams, mēs Jums parādīsim kā tos atrast elektroniski LU noslēguma darbu datubāzē, šajā datubāzē varat meklēt pēc dažādiem kritērijiem: pēc nosaukuma, atslēgvārda, kāds darba temats Jums interesē?”

Students: “Es sapratu, paldies, tālāk pats tikšu galā.” Students atver datubāzi, izvēlas meklēt noslēguma darbu pēc nosaukuma, un raksta “Kā uzrakstīt noslēguma darba ievadu.”

Students: „Lūdzu izsniedziet man šo grāmatu.”

Bibliotekārs: „Bet tā nav bibliotēkas grāmata”

Students: „Tā ir mana privātā grāmata, bet piefiksējiet pie sevis, lai es zinu, ka man tāda ir, savādāk es aizmirsīšu.”

Students: „Labdien, man nepieciešami materiāli par viduslaikiem.”

Bibliotekārs: „Labdien, kas tieši Jums nepieciešams, par viduslaiku vēsturi, literatūru, mākslu?”

Students: „Kā gan es to varu zināt, es nedzirdēju, bet Jūs vienmēr zināt visu.”

Apkopojusi Aldona Volkova

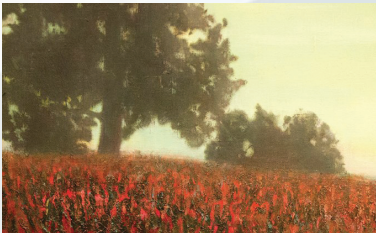
Tā studenti blēņojas bibliotēkā.

Foto: Aldona Volkova.

JŪLIJS

- 1 | Izstāde "Olafs Muižnieks. Zīmējumi"
- 3 | Izstāde "Akadēmiskais teoloģijas žurnāls „Ceļš” 80 gadus ceļā ar Teoloģijas fakultāti"
- 7 | Izstāde "Zelta kupoli debesīs - Pareizticīgo Baznīcas vēsture Latvijā un Baltijā"

AUGUSTS

- 4 | Izstāde „Sērena Kirkegora mūsdienīgums”
- 5 | Grāmatas “Pastaigas pa neparasto Rīgu” atvēršanas svētki
- 16 | Izstāde "Zelta kupoli debesīs - Pareizticīgo Baznīcas vēsture Latvijā un Baltijā"
- 21 | Lindas Dumpes 85 gadu dzīves jubilejas izstāde
- 24 | Agatas Muzes gleznu izstāde

SEPTEMBRIS

- 7 | LU Dabaszinātņu akadēmiskā centra atklāšana
- 15 | Izstāde "Aspazijai - 150"
- 19 | Seminārs "Datubāzes ProQuest Dissertation&Thesis iespējas pētnieciskajā darbā"
- 22 | Zinātniskā konference "LU Rakstu nozīmība: nenovērtēta vai pārvērtēta"
- 22 | Izstāde "LU Raksti: 1921-2015"
- 22 | Stendu izstāde "Pēc 4 mirkļiem 100 gadi: LU Raksti"
- 22 | Virtuālā izstāde "Pēc 4 mirkļiem 100 gadi: LU Raksti"
- 22 | Radio "Naba" raidījumā "Zinātnes vārdā" viesojas R. Baranovs, S. Iesalniece un S. Mežjāne
- 28 | Dabaszinātņu bibliotēka uzsāk lietotāju apkalpošanu

OKTOBRIS

- 1 | Seminārs "Efektīva datubāzes UpToDate izmantošana"
- 2 | Pētījuma "Tiešsaistes e-pakalpojumi studiju procesā" aptauja
- 6 | EIFL vebinārs "Ievads digitālo prasmju apguvē"
- 14 | Glāzgovas Universitātes pārstāvju vizīte Bibliotēkā Kalpaka bulvārī
- 15 | Viļņas Universitātes bibliotēkas 445.gadadienas zinātniskajā konferencē "An Academic Library of Generation Z: services, spaces and technologies" referē G. Rozenberga
- 15 | Apstiprināta LU Bibliotēkas un LU Akadēmiskās bibliotēkas apvienotā padome

- 19 | Open Access 2015 Projekta OpenAIRE2020 Nacionālā atvērtās piekļuves informācijas un atbalsta dienesta tīmekļa lapas atvēršana
- 19 | Open Access 2015 Tiešsaistes e-kursa "Atvērtā zinātne /Open Science" atvēršana
- 20 | Open Access 2015 Konference "Atvērtā zinātne - pētnieku ieguvums 21.gadsimtā"
- 26 | Vebinārs "Web of Science rīks InCites"
- 27 | Čehijas Nacionālās bibliotēkas vadības vizīte Bibliotēkā Kalpaka bulvārī

KALENDĀRS

- 29 | Austrumeiropas valstu pētniecības finansētāju un pētniecības darba izplatītājorganizāciju tikšanās "Working Together to Promote Open Access Policy Alignment in Europe" Budapeštā, Ungārijā piedalās I.Gudakovska un G.Rozenberga
- 30 | Keramikas izstāde "Spēle. Spēles"
- 30 | Profesora Imanuela Bencingera 150. jubilejai veltītajā minikonferencē referē I.Mantiniece
- 30 | Izstāde "Bencingers. Apsolītā zeme. Atrastā zeme."

NOVEMBRIS

- 2 | Izstāde "Dainu tēva personība un pedagoģiskā doma"
- 2 | LU Bibliotēkas un LU Akadēmiskās bibliotēkas apvienotās padomes pirmā sēde. Par priekšsēdi ievēlēts prof. M.Auziņš
- 2 | Projekts "Minsteres Latviešu centra bibliotēkas krājuma speciālās kolekcijas - nozīmīgs kultūrvēstures izpētes avots"
- 9 | Lindas Dumpes 85 gadu dzīves jubilejas izstāde Latvijas Nacionālajā vēstures muzejā
- 9 | Stendu izstāde „Pēc 4 mirkļiem 100 gadi: LU Raksti”
- 10 | Seminārs “EBSCO Discovery Service – meklēšana vienlaicīgi vairākās datubāzēs”
- 10 | Seminārs “SAGE – e-resursi, saturs un funkcijas”
- 13 | Izstāde "LU Raksti: 1921-2015"
- 17 | Izstāde "18. novembris - Latvijas Republikas proklamēšanas diena”
- 23 | Izstāde „Kurzemes literatūras un mākslas biedrības izdevumi un tās bibliotēka”
- 23 | Izdevumu un stendu izstādes „Pēc četriem mirkļiem 100 gadi: LU Raksti”
- 25 | Izstāde "Kosmiskā gaisma"
- 25 | Latvijas akadēmisko, speciālo un publisko bibliotēku direktoru sanāksmē piedalās I.Gudakovska, referē I.Rampāne
- 25 | Latvijas akadēmisko, speciālo un publisko bibliotēku direktoru LU Dabaszinātņu akadēmisko centra un Dabaszinātņu bibliotēkas apmeklējums
- 26 | Vebinārs “Euromonitor International e-resursi: Research Monitor un Passport”
- 27 | Vebinārs “Elsevier rīks SciVal”
- 30 | Ēra Zalcmanes gleznu izstāde “Gaismas atspulgi”

OXFORD
UNIVERSITY PRESS

OKTOBRIS

- 3 | Vebinārs “Elsevier rīks SciVal”
- 4 | Izstāde “Bābeles mīts kino, teātrī, mākslā un mūzikā”
- 7 | Izstāde ”Bencingers. Apsolītā Zeme. Atrastā zeme”
- 9 | Seminārs “Oxford University Press datubāzes Latvijas Universitātē”
- 10 | Vebinārs “HeinOnline e-resursi”
- 22 | Latvijas atvērto tehnoloģiju asociācijas balvai 2015 nominēts Nacionālais atvērtās piekļuves informācijas un atbalsta dienests

Latvijas Universitātes Bibliotēka
Kalpaka bulvāris 4, Rīga, LV-1050
tālrunis: 28623551
e-pasts: biblioteka@lu.lv
www.biblioteka.lu.lv

